RYNEK METALOWY i MASZYNOWY

NAJOBSZERNIEJSZE CZASOPISMO FACHOWE W POLSCE

THE-METAL-AND-MACHINE-MARKET (WEEKLY)

LE MARCHÉ DES MÉTAUX ET DES MACHINES (HEBDOMADAIRE)

DER METALL- UND MASCHINEN-MARKT (WOCHENBLATT)

PRZEDPŁATA: Kwartalnie 4½ zł. Dla Gdańska 4½ guld. Dla Niemiec 4½ mk. Dla Ameryki 1 dol. kwart.

Pozostałe warunki zamieszczone są na ostatniej stronie tekstowej numeru.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA
POZNAŃ, WIELKA 10 - TEL. 2277

SUBSCRIPTION RATES: For 3 months (England) . . . sh 5
" " " (Germany) Gmks. 4.50
" " " (U. S. A.) . Dol. 1.—

ADVERSTISING-RATES:
Full page zł. 100.— Half a page zł. 60.— One fourth of a page zł 35.— One eighth of a page zł. 20.— One sixteenth of a page 10.— Advertisements on Cover plus additional tee. Advertisements from abroad will be calculated according to special rates.
In special editions the rates are different.

Nr. 2. Poznań - Warszawa - Katowice - Gdańsk, 13 stycznia 1927 Rok VII.

Treść nr. 2.

I.

O konieczności osiągania zysków z przedsiębiorstw, Z. G. — Produkcja cynku i ołowiu w Polsce (część II.), St. P. — Zagadnienie produkcji masowej w oświetleniu Henryka Forda, G-g. — Sytuacja w szwajcarskim przemyśle maszynowym, K. Ś. — Z branży. — T. A. Herzfeld i Victorius w Grudziądzu. — Nowe wydawnictwa.

II.

Dział Budowlany i Drzewny: Pierwszy ogólno - polski zjazd drzewny, Al. Dąbrowski. — Roboty inwestycyjne Ulena, St. P. — Wiadomości drobne. — Z rynku materjałów budowlanych, metali, blachy i żelaza.

III.

Postępy w Przemyśle: Najskuteczniejszy sposób zabezpieczenia słupów przewodnikowych od gnicia, Inż. Czesław Bieżanko. — Skąd pochodzą promienie X? — Wszechstronność motocyklu. — Patenty na wynalazki. — Czasopisma techniczne. — Przegląd Dostaw. — Skrzynka zapytań.

O konieczności osiągania zysków z przedsiębiorstw.

Na jednem z grudniowych posiedzeń komisji budżetowej senatu czechosłowackiego wygłosił dłuższe przemówienie premjer Czechosłowacji, p. Swehla. Rozpatrując najważniejsze zagadnienia polityki gospodarczej rządu, premjer Swehla złożył znamienne oświadczenie o konieczności zwrócenia bacznej uwagi na rentowność przedsiębiorstw przemysłowych. Ze względu na wagę ogólną i zasadniczą tego oświadczenia podajemy je niżej w dosłownym przekładzie:

„Względy najkonieczniejszej ostrożności nakazują nam przestrzegać tego, aby przedsiębiorstwa nasze miały mocne i zdrowe podstawy, abyśmy pod żadnym względem nie obniżyli poziomu naszych gospodarczych zdolności produkcyjnych.

Wszystkie reformy społeczne nie dałyby nam żadnych korzyści, gdybyśmy za nie mieli zapłacić utraceniem możliwości pracy. Tylko zachowując możność pracy, będziemy mogli reformy te utrzymać.

Iluzje i przewidzenie nigdzie nie są tak złudne, jak w tej właśnie dziedzinie.

W dotychczasowej naszej działalności kierowaliśmy się głównie trzema wytycznemi: względami na skarb państwa, zarobek robotnika i spożycie. **Natomiast pomijaliśmy wzgląd na kupiecki zysk przedsiębiorstwa i intensywność jego pracy.** Pozostawialiśmy to trosce przedsiębiorcy.

Nie wolno nam postępować tak dalej. Tak samo jak nie było nam obojętne, jakie zarobki wypłaca się robotnikom, nie może nadal być nam obojętne, jak daleko sięga zdolność finansowa płatników podatków, nie może być nam obojętne, czy rentowność przedsiębiorstw jest wystarczająca, czy nie.

To nie są socjalistyczne, ani antisocjalistyczne pomysły. To jest poprostu kwestja zdrowego rozumu.

Każde przedsiębiorstwo, jeśli ma być zdolne do życia i rozwoju, musi dawać zyski".

Takie to herezje — dla przeciętnego umysłu polskiego — wygłasza premjer demokratycznej republiki czechosłowackiej, p. Swehla i do wskazań, zawartych w tem oświadczeniu programowem, stosuje się ściśle polityka gospodarcza rządu czechosłowackiego.

Czy usłyszymy kiedy podobne słowa, dyktowane zdrowym i trzeźwym rozumem, z ust miarodajnego przedstawiciela Rządu Rzeczypospolitej? Czy też nadal, jak dotychczas, niepodzielnie panować będzie bezdennie głupia maksyma, że zysk przedsiębiorcy jest czemś tak zdrożnem, groźnem i niebezpiecznem, że tępić wszelkie jego możliwości jest nakazem silniejszym i ważniejszym, aniżeli np. walka z działalnością czynników wywrotowych?!

Przedsiębiorca polski wyjęty jest z pod praw gospodarczych, gdzieindziej najskrupulatniej i bez ograniczeń uznanych i przestrzeganych. Zmora socjalizmu państwowego nieustannie go trapi i dyktuje: tyle płać Skarbowi Państwa, tyle płać robotnikowi, a towar sprzedaj za tyle, by spożywca mógł go nabyć!

Gdy skutkiem wykonywania tych wszystkich nakazów przedsiębiorstwa jedno po drugiem bankrutują, znikąd pomocy, znikąd ratunku nie doznają. Bo przecież od tego jest przedsiębiorca, aby go głowa bolała o to, jak utrzymać warsztat pracy!

U sąsiadów naszych może do niedawna jeszcze było podobnie. Tam jednak ludziom los powierzył ster państwa, dawno otwarły się oczy na istotę zagadnienia. Poczucie odpowiedzialności za losy państwa i społeczeństwa wczas sprowadziło opamiętanie w skłonnościach i apetytach „socjalistykerji". U nas inaczej. Stan dotychczasowy trwa nadal bez żadnych prawie zmian, chociaż już niema chyba najmniejszych wątpliwości, że na tej drodze osławionych zdobyczy socjalnych klas pracujących nie utrzymamy w żadnym razie.

Jest bowiem prawdą stwierdzoną i dowiedzioną po tysiąckroć, że każdy piec i komin fabryczny nieczynny, każda fabryka unieruchomiona jest dla nas pracujących stokroć większem i groźniejszem niebezpieczeństwem, aniżeli cała armja nowych, na zyskach z produkcji wyrosłych, miljonerów, fabrykantów i kapitalistów. Trzeba to wreszcie zrozumieć i u nas i do wskazań, jakie stąd płyną, dostosować politykę gospodarczą Państwa.

Z. G.

Produkcja cynku i ołowiu w Polsce.

II.

Omawiając produkcję cynku na Górnym Śląsku wysunęliśmy wniosek, że koniecznem następstwem zmiany metod produkcji byłaby gruntowna modernizacja cynkowni naszych.

I zdaje się, że pod tym względem zaczynamy wkraczać na drogę realizacji powyższych planów.

Ostatnio, jak wiadomo, zaangażowano w polskim przemyśle cynkowym kapitał amerykański. Pertraktacje bowiem, toczące się pomiędzy amerykańską grupą Harriman Anaconda, a zakładami spadkobierców Gieschego, doprowadzono dnia 3 lipca 1926 roku do pozytywnego końca. Chodziło tutaj przedewszystkiem o wydostanie z trudnej sytuacji finansowej większej ilości kopalń i hut cynkowych na Górnym Śląsku i w Małopolsce, właścicielem których jest właśnie Sp. Akc. „Giesche".

Fakt zaangażowania się poważniejszych kapitałów amerykańskich w przemyśle cynkowym dla polskich interesów gospodarczych nie jest oczywiście bez znaczenia, już choćby z tego powodu, że wzmocnienie istniejących tam przedsiębiorstw górniczych i fabrycznych da zatrudnienie polskim rzeszom bezrobotnych.

Nawiasem mówiąc, transakcję powyższą ułatwiła uchwalona przez Sejm i Senat R. P. ustawa o popieraniu przemysłu cynkowego na ziemiach polskich.

Ustawa ta ma na widoku pozyskanie kapitałów zagranicznych drogą:

1) zapewnienia na przeciąg lat 25 bezcłowego wwozu do Polski rud cynkowych i bezcłowego wywozu zagranicę wytworu hut cynkowych — cynku metalicznego, oraz

2) przez całkowite zwolnienie od podatku majątkowego w stosunku do tych przedsiębiorstw przemysłu cynkowego, które wykażą przypływ kapitału zagranicznego na cele rozbudowy względnie przebudowy urządzeń hutniczych Rzeczypospolitej.

W takich warunkach zwrócenie uwagi Ameryki na polskie bogactwa cynkowe ma dla nas znaczenie potrójne:

1) prowadzi do uniezależnienia hut Rzplitej od zapotrzebowania rynku niemieckiego, który dla nich był dotąd jednym z głównych odbiorców cynku;

2) daje możność Amerykanom zrobienia interesu nietylko na kosztach dowozu cynku z Ameryki do Europy, lecz także na kosztach wytopu cynku, które to koszta w Europie są niewątpliwie mniejsze, aniżeli w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej;

3) stwarza szerokie możności rozwojowe dla polskiego przemysłu cynkowego, tudzież zapładnia nasze gospodarstwo narodowe przez dostarczenie mu odpowiednich środków pieniężnych na cele rozbudowy i doskonalenia urządzeń technicznych.

Na tem specjalnie polega znaczenie ustawy o popieraniu polskiego przemysłu cynkowego.

Zobaczmy jednakże, jak przedstawiała się produkcja rudy cynkowej i ołowianej w Polsce w ostatnim czasie, mianowicie w 1926 roku.

Masy rudnej po ręcznem odrzuceniu z niej kamienia, wydobyto (ton):

	W wojew. kieleckiem	W wojew. katowick.	W wojew. śląskiem	Razem
Przeciętnie miesięcznie w 1925 r.	4 327	36	89.735	94.098
W styczniu 1926 r.	5.559	—	94.772	100.371
„ lutym „ „	5·537	225	85.642	91 404
„ marcu „ „	5.713	—	100.675	106.388
„ kwietniu „ „	4.980	—	89.844	94.824
„ maju „ „	4.917	—	93.398	88.315
„ czerwcu „ „	6.125	—	85.033	91.158
„ lipcu „ „	8.561	—	95.792	104.353
„ sierpniu „ „	9 114	—	92 771	101 885
„ wrześniu „ „	8.817	—	89.313	98.130
„ paźdz. „ „	7 224	—	76.389	83.613
„ listop. „ „	7.377	—	74.251	81,628

Liczba zatrudnionych w kopalniach robotników wynosiła:

Przeciętnie miesięcznie w 1925 r	923	16	8.070	9 009
W styczniu 1926 r.	174	—	8 318	9 292
„ lutym „ „	1.012	56	8.284	9 352
„ marcu „ „	1.049	66	8 306	9.421
„ kwietniu „ „	1 091	66	8.342	9.499
„ maju „ „	1.156	60	8.346	9.562
„ czerwcu „ „	1 236	63	8 298	9 597
„ lipcu „ „	1.395	67	8.244	9.706
„ sierpniu „ „	1.393	81	8.179	9.653
„ wrześniu „ „	1 389	81	7.997	9.467
„ październiku „ „	1.354	102	7.830	9.286
„ listopadzie „ „	1.337	100	7.318	8 755

Na kopalniach rudy ołowianej — w ścisłem tego słowa znaczeniu — wydobyto (ton):

1925 r.				
przeciętnie miesięcznie	12	—	61	73
I. półrocze 1926 r.				
przeciętnie miesięcznie	14	—	374	388

O dużym wciąż popycie na rudy cynkowe i ołowiane ze strony hut Rzplitej świadczą znaczne rozmiary przywozu tych rud z zagranicy:

	Rudy cynkowe:		Rudy ołowiane:	
	ton	tysięcy złot. w złocie	ton	tysięcy złot. w złocie
I półrocze 1925 r. przeciętnie mies.	2.888	384	878	145
I półrocze 1926 r. przeciętnie mies.	5 881	766	385	120

Wytwórczość hut cynkowych i ołowianych przedstawiała się, jak następuje (w tonach):

a) cynku surowego:

	W wojew. kieleckiem	W wojew. katowick.	W wojew. śląskiem	Razem
1925 r. przeciętnie miesięcznie	419	930	8.179	9.528
W styczniu 1926 r.	500	976	8.531	10.007
„ lutym „ „	443	858	7.850	9.151
„ marcu „ „	489	1.004	8.951	10.444
„ kwietniu „ „	456	973	8.355	9.748
„ maju „ „	460	989	8.667	10.116
„ czerwcu „ „	455	941	8 525	9.921
„ lipcu „ „	353	1.023	8.926	10.402
„ sierpniu „ „	448	975	9.084	10.402
„ wrześniu „ „	468	1016	8.678	10.162
„ październiku „ „	471	1,125	9.363	10.959
„ listopadzie „ „	447	1.026	9.577	11.050

b) ołowiu surowego:

1925 r. przeciętnie miesięcznie	—	—	2.285	2.285
W styczniu 1926 r.	—	—	1.546	1.546
„ lutym „ „	—	—	1.605	1 605
„ marcu „ „	—	—	2.411	2.411
„ kwietniu „ „	—	—	2.296	2.296
„ maju „ „	—	—	2 440	2.440
„ czerwcu „ „	—	—	2.440	2.440
„ lipcu „ „	—	—	2.480	2.480
„ sierpniu „ „	—	—	1.756	1.756
„ wrześniu „ „	—	—	2.127	2,127
„ październiku „ „	—	—	2.334	2.334
„ listopadzie „ „	—	—	2.490	2.490

Stan zatrudnienia w hutach był następujący:

W hutach cynkowych:

	wojew. kieleckiego	wojew. krakow.	wojew. śląskiego	Razem	W hutach ołowian. śląskich
1925 r. przeciętnie miesięcznie	708	1.187	9.554	11.449	615
W styczniu 1926 r.	725	1.101	9.853	10 679	648
„ lutym „ „	736	1.108	8.827	10.666	646
„ marcu „ „	740	1.111	8.883	10.734	638
„ kwietniu „ „	729	1.166	8 942	10.837	637
„ maju „ „	726	1.181	8.923	10.830	634
„ czerwcu „ „	730	1.143	8.955	10.828	625
„ lipcu „ „	740	1.161	9.218	11.119	636
„ sierpniu „ „	734	1.189	9.243	11.166	628
„ wrześniu „ „	746	1.195	9.387	11 328	622
„ październ. „ „	741	1.178	9 453	11.372	6[illegible]0
„ listopadzie „ „	735	1.197	9 702	11.634	598

Wywóz cynku za granicę — według danych G. U. St. — obejmował:

	Cynk i wyroby:		Ołów i wyroby	
	ton	tys. zł. w złocie	ton	tys. zł. w złocie
1925 r. przeciętnie miesięcznie	8.221	7.339	912	805
1926 r. I półrocze przeciętnie mies.	10.036	7 538	1.243	889

Tyle co do danych statystycznych.

Jako na jedno z najbardziej doniosłych wydarzeń okresu powojennego ostatnio słusznie wskazuje inż. Kuczewski w tyg. „Przemysł i Handel" na rozwiązanie z dniem 31 grudnia 1926 r. syndykatu niemieckiego (z siedzibą w Berlinie) „Zinkhüttenvereinigung", do którego oddawna, jeszcze za czasów przedwojennych, należały wszystkie bez wyjątku huty wojew. śląskiego. Pierwszy wyłom we wspólnej organizacji sprzedaży zrobiła Sp. Akc. „Giesche"; ostatecznym zaś ciosem dla syndykatu niemiecko-polskiego okazało się ustąpienie Sp. Akc. „Śląskie Kopalnie i Cynkownie" (w Lipinach). Należy myśleć, że dopiero teraz powstanie w Polsce organizacja, jednocząca huty cynkowe całego państwa, a więc śląskie, krakowskie i kieleckie.

Reasumując wywody nasze dojdziemy do przekonania, że w każdym razie pojemność rynku światowego na cynk i ołów przedstawia się w okresie powojennym znacznie pomyślniej, niż np. na węgiel lub żelazo, gdyż światowa produkcja tych ostatnich, mimo silnego ograniczenia, ciągle jeszcze przerasta zapotrzebowanie rynku, co naraża te działy przemysłu na pracę ze stratą i na wywóz deficytowy, którego ratunkiem problematycznym staje się system premjowania eksportu.

Z drugiej strony jednakże wzrostowi konsumcji cynkowej rynku światowego bynajmniej nie odpowiada wzrost produkcji poszczególnych państw; przeciwnie nawet, w walce konkurencyjnej blok producentów europejskich coraz bardziej pozostaje w tyle, szczególne zaś cofnięcie się wykazuje produkcja polska.

Powyższe, chociaż ogólnikowe tylko wywody, wykazują, przed jak wielkiemi trudnościami stoi przemysł cynkowy w Polsce, którego rozwiązanie jest tylko wówczas możliwe, jeżeli będziemy mieć odpowiednie, bardzo znaczne kapitały.

St. P.

Zagadnienie produkcji masowej w oświetleniu Henryka Forda.

Amerykański potentat przemysłowo-finansowy Henry Ford niezależnie od swoich obszernych prac autobiograficznych i częściowo w ich uzupełnieniu podjął próbę takiego rozbioru analitycznego tajemnicy sukcesów swoich, aby wszyscy bez wyjątku mogli w pełni zrozumieć specjalne cechy rozwoju przedsiębiorstw Forda. Dla nowego wydania największej w świecie encyklopedji, znanej p. n. „Encyklopedja Brittanica" napisał Henry Ford artykuł, w którym produkcję masową nazywa kluczem powodzenia i omawia najbardziej szczegółowo wszystkie jej zalety, przyczem jednak uwypukla również wielorakie jej braki i niedomagania.

W artykule tym Henry Ford przyznaje bez ogródek, że bajeczne swoje powodzenie zawdzięcza wyłącznie prawie produkcji masowej. „Moją definicją produkcji masowej — pisze Ford — jest koncentracja wszystkich środków finansowych, oszczędności, dokładności, systematyzacji, ciągłości i szybkości na jednym objekcie fabrykacyjnym. Jest to niełatwem zadaniem kierownictwa danego przedsiębiorstwa, aby prawidłowo stosować te zasady w wyniku najdokładniejszego poznania procesu fabry-

kacyjnego i jemu odpowiedniego, stale ulepszanego urządzenia maszynowego. Rezultatem jest organizacja produktywna, która po cenie minimalnej wytwarza masowo artykuł codziennej potrzeby stale równy pod względem materjału, formy i wykonania. Nieodzownym warunkiem tej formy produkcji jest rozwinięta już lub ukryta jeszcze chłonność rynku dla produkcji masowej. Produkcję i spożycie łączą nierozerwalne węzły i spożycie zewsze decyduje o prawie istnienia jakiegokolwiek przedsiębiorstwa produkcyjnego".

W dalszym ciągu twierdzi Ford, że początki produkcji masowej sięgają czasów budowy piramid oraz, że zasada jako taka ma zastosowanie w licznych już gałęziach przemysłu. Lecz Ford potępia stary system fabrykacyjny, nazywając go nieekonomicznym i jednostronnym. Zdaniem autora system ten nigdy nie wyda owocnych wyników. „System dawny — oświadcza Ford — wykazuje pewien błąd podstawowy: znano wprawdzie zalety produkcji masowej i starano się, choć częstokroć fałszywemi drogami, dojść do takiej produkcji, nie uwzględniano jednak równocześnie życiowej kwestji konsumcji masowej i nie dostrzegano zupełnie ścisłej łączności między jedną i drugą".

Stale wraca Ford do kwestji bliskiego stosunku między produkcją masową i spożyciem masowem, którego znaczenia i ważności jakby obawiał się niedość podkreślić. Jedynie masowe [illegible] stwarza możliwość produkcji masowej. Jest to alfą i omegą wywodów Forda. I — co łatwo zrozumieć — wskazuje na przemysł automobilowy — oczywiście amerykański — jako dowód, że i artykuł luksusowy, który ongiś przystępny był tylko dla niewielkiej liczby uprzywilejowanych, w drodze produkcji masowej uprzystępniony został najszerszemu ogółowi — skoro zrozumiano, że domniemany luksus w gruncie rzeczy był artykułem najpierwszej potrzeby, który w drodze produkcji masowej w rozumieniu Forda dało się odpowiednio potanieć.

Ford pisze dosłownie: „Produkcja masowa rozpoczyna się od tego, że ktoś wynajdzie artykuł, który dla szerokiego ogółu oznacza konieczną potrzebę — chociażby ten ogół sam nic jeszcze o tem nie wiedział — i idzie naprzód według zasady, że konwenjencja spożycia musi iść w parze z konwenjencją ceny nabycia. Główną uwagę winien zwrócić fabrykant na to, aby zadość uczynić wszelkim życzeniom i potrzebom kupującego ogółu. Wówczas też nie potrzebuje dbać o swój zysk i rozszerzenie swego przedsiębiorstwa. Te rzeczy bowiem są logicznemi następstwami jego polityki produkcyjnej". Według doświadczeń Forda zatem produkcja masowa poprzedza spożycie przez redukcję kosztów fabrykacji i większą konwenjencję między spożyciem i ceną.

„Zwiększenie produkcji — pisze Ford — umożliwia redukcję kosztów fabrykacji. Zwiększenie produkcji o 500 procent daje możność zniżki kosztów produkcji o 50 procent. Ta zaś redukcja, za którą idzie zniżka ceny sprzedażnej w tym samym stosunku, we wszystkich prawie wypadkach da możność zwiększenia liczby spożywców, których położenie materjalno-finansowe pozwala im nabyć dany produkt, conajmniej w stosunku dziesięćkrotnym. Jest to nieco konserwatywną ilustracją roli, jaką grać może produkcja jako przyczyna spożycia, zamiast być jego zjawiskiem wtórnem".

Zdaniem Forda, produkcję masową ostatecznie uzasadniają oszczędności, osiągnięte pod względem kosztów fabrykacji, które znajdują wyraz w cenie sprzedażnej. Oszczędności te jednak — pisze Ford — nie zjawiają się automatycznie. Trzeba usilnie zdążać w kierunku tych oszczędności. I jak ważną pod tym względem nie byłaby rola ducha kupieckiego i zwartej, tęgiej organizacji, to jednak znaczenie tych dwu czynników zaciemnia — technika. Urządzenie techniczne i maszynowe zakładu, nastawionego na produkcję masową, musi być przemyślane w najdrobniejszym szczególe i wykorzystane wszystkie i wszelkie zdobycze nowoczesnej techniki. Nie może być drogiej maszyny czy aparatu, jeśli użycie jej wydaje się korzystne. Nadto w interesie produkcji zarzucić trzeba każdą stosowaną metodę fabrykacji z chwilą, kiedy odkryta zostanie nowa, lepsza — i to bez żadnego względu na powstające stąd koszty. Argusowym wzrokiem śledzić musi kierujący inżynier fabrykację, pamiętając stale o konieczności ulepszenia i uszlachetnienia standardyzacji swojego produktu.

Ford wierzy, że prawidłowa produkcja masowa jest gwarancją najlepszej jakości objektu fabrykacyjnego, jaka wogóle jest do pomyślenia przy artykułach masowych. Doskonała standardyzacja — zdaniem Forda — jest równoznaczna z doskonałą jakością, o ile używa się odpowiednich surowców. Jedynie ta bezwzględna standardyzacja zapewnia nabywcę, że produkt odpowiada w pełni jego wymaganiom. Ta pewność zaś ustala renomę firmy i decyduje o jej rozwoju oraz rozszerzeniu jej interesów.

Pod koniec artykułu — jak zwykle — omawia Ford stronę socjalną produkcji masowej. Mianowicie stwierdza Ford, że produkcja masowa przerzuciła cały trud fizyczny z robotnika na maszynę. System masowej pordukcji umożliwił zatrudnienie większej liczby robotników oraz podwyższenie ich zarobków, zwiększając szczególnie popyt na robotników wykwalifikowanych i talenty twórcze. Twierdzenie, jakoby produkcja masowa zwiększała bezrobocie doprowadzono już dawno ad absurdum. Najlepszym dowodem: przedsiębiorstwa i zakłady Forda.

I te przedsiębiorstwa, to gigantyczne dzieło życia jednego człowieka, całym ciężarem swoim zaważają na wadze każdego aksjomatu, jakie podnosi Ford w tym swoim artykule. Nie było dotąd publicysty, któryby za twierdzeniami swojemi mógł przytoczyć tak ważkie dowody. G-g.

Polskie Zakłady Przemysłu Cynkowego

Spółka Akcyjna

w Będzinie

Oddział fabryczny w Królewskiej Hucie.

Rok zał. 1899. Bocznica własna Telefony: 80 i 501

Składy konsygnacyjne:
Warszawa, Plac Grzybowski 8.
Kraków, Dajwór 10.
Lwów, Wolności 2.

MARKA OCHRONNA
C
K H
CYNKOWNIE
KRÓLEWSKA-HUTA
BĘDZIN
POL. ZAKŁ. PRZEM. CYNK.
PRIMA QUALIT.

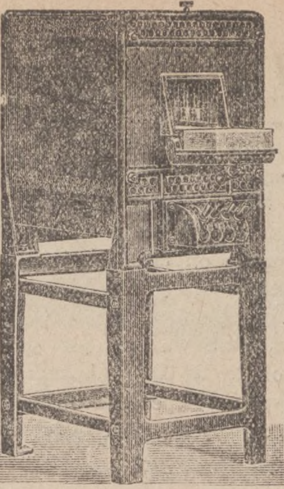
Znak ochr.

Generalne zastępstwo na eksport:
Wiedeń XII. Neustiftgasse 3.

3594

Walcowanie blachy cynkowej - Wyrób blach dziurkowanych - Blachy żelazne ocynkowane - Bębny do karbidu i azotniaku. Wiadra żelazne ocynkowane - Skrzynie do węgla i na odpadki - Rury, kolana patentowe, drzwiczki do pieców i t. p.

Produkcja roczna 18000 ton.

Piece elektryczne

do wyżarzania i hartowania
D. R. P.

Elektryczne suszarnie

D. R. P. 3584

Prospekty i oferty na żądanie natychmiast gratis.

Generalna reprezentacja

L. Jakubowicz i S-ka
Sosnowiec, Dęblińska 7

Drewniane tarcze zapędowe

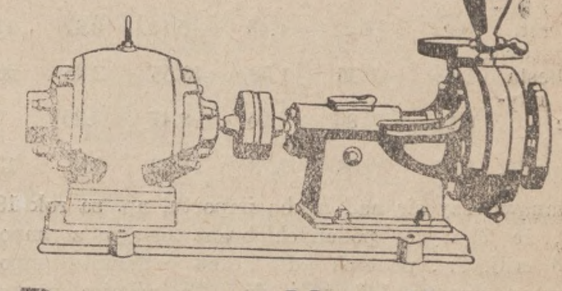
3128 we wszystkich rozmiarach oraz 3854

zęby drewniane do kół żelaznych

po najniższych cenach dostarcza

Fabryka Narzędzi Stolarskich

A. Wardziński, Nakło-Noteć

Pompy odśrodkowe

8240

dla każdego rodzaju cieczy i każdą wydajność dostarcza:

Fabryka maszyn górniczych, Katowice-Załęże

WYRABIAMY MASOWO:

maneże 1-4 konne

młocarnie cepowe

z hamulcem bębnowym na łożach kulkowych typu „Ideal"

sieczkarnie

do zapędu kieratowego

kartoflarki „Gwiazda B"

i polecamy takowe po cenach umiarkowanych

PP. handlarzom udzielamy znacznych ustępstw.

Bracia Malak, Żnin (Wielkop.)

fabryka maszyn i odlewnia żelaza

Telefon nr. 30. Telegr.: **Bramafa**

2195

POMORSKA SKŁADNICA SUROWCÓW
T. CZACHOWSKI
w TORUNIU
ul. Czerwona Droga.
Telef. 806

Zakup:
żelaza starego, metali, kości, szmat, papieru, stłuczek szklanych itp.

Sprzedaż:
żelaza sztab., blach, bednarki i podków

Zamiana:
żelaza starego na żelazo nowe i użytkowe

Specjalność: Demontaż i zużytkowanie starych urządzeń fabrycznych.

Hurt Detal

Sytuacja w szwajcarskim przemyśle maszynowym.

Szwajcarja, mimo że posiada zaledwie 4 miljonową ludność, jest — z punktu widzenia handlowego i przemysłowego — jednym z krajów najbardziej rozwiniętych.

W r. 1925 import Szwajcarji wzrósł do 2633 milj. fr., podczas gdy eksport osiągnął tylko cyfrę 2038 milj. fr. Ten bierny bilans mógł być zrównoważonym, dzięki szczególnie ruchowi przyjezdnych i innym wpływom z kapitałów (pożyczki, akcje itd.) zagranicznych.

Jednym z najstarszych przemysłów Szwajcarji jest przemysł maszynowy; zatrudnia on około 58 000 robotników. Liczba importu i eksportu maszyn gotowych, sztuk pojedyńczych i środków przewozowych wynosi dla ostatnich 5 lat:

	Import		Eksport	
	Ton	Milj. fr.	Ton	Milj. fr.
1921 . .	40.520	111.95	51.530	240.24
1922 . .	35.540	72.14	43.230	173·56
1923 . .	39.380	90.71	46 750	156.62
1924 .	37.270	118.16	53.300	171.91
1925 . .	43 540	143.00	61.500	192.55

Jeżeli rozklasyfikujemy te liczby według głównych branż przemysłu maszynowego, otrzymamy tablicę, która pokaże nam, jak wielką jest rozmaitość maszyn — wytwarzanych w Szwajcarji. Poniżej podajemy liczby handlu zagranicznego w miljonach franków z ostatnich 3 lat, dla 7 głównych branż szwajcarskiego przemysłu maszynowego.

	1923		1924		1925	
	Import	Eksport	Import	Eksport	Import	Eksport
Maszyny tekstylne .	4.58	33.13	6.77	35.04	9.91	41.94
Maszyny elektryczne .	1.61	22.54	2.82	24.15	1.78	28.07
Turbiny hydrauliczne	0.46	13.54	1.09	11 28	2.17	11.65
Maszyny i turbiny okręt. .	0.40	14.22	0,49	15.11	0.47	11.48
Motory gazowe, naft. Diesla	1.42	16.36	1.58	18 55	2.35	26.29
Maszyny młynarskie . .	0.11	7.80	0 26	8 47	0.20	7.62
Maszyny i narzędzia .	5 17	7.88	7.78	11.82	9.61	12.11

Zastanowiwszy się nad liczbą importu, np. za rok 1925, widzimy, że 7 wyżej podanych branż osiąga z importu około 26 milj. fr., podczas gdy liczba całkowita importu maszynowego wynosi 143 milj. fr. Ta różnica pochodzi stąd, że ostatnia suma obejmuje także import automobilów. W r. 1925 przywieziono do Szwajcarji automobilów za 64.6 milj. fr., podczas gdy w eksporcie figuruje tylko liczba 4.53 milj. fr., która w lwiej części dotyczy wozów.

Ogólny kryzys gospodarczy, szalejący od r. 1920, dotknął również przemysł maszynowy, który nie pozostaje obojętnym na ciosy, z powodu których cierpi rynek światowy. Chociaż w r. 1925 sytuacja na rynku doznała pewnej ulgi i chociaż bliskie polepszenie już zdawało się świtać nie można jednakże jeszcze mówić o stabilizacji zupełnej w dziedzinie wytwórczości.

Najstarsza branża szwajcarskiego przemysłu maszynowego — to dział maszyn tekstylnych. Maszyny, używane w przędzalniach, wyrabia się już od dawna, gdyż szwajcarski przemysł tekstylny, a szczególnie jedwabniczy przyczynił się walnie do stworzenia i rozwinięcia fabryk maszyn tekstylnych. Maszyny te stanowią dzisiaj główną pozycję w eksporcie maszynowym Szwajcarji.

Ogromne siły wodne Szwajcarji już od dawna nasuwały myśl skonstruowania turbin hydraulicznych i maszyn elektrycznych. Z drugiej strony transformacja energji elektrycznej była również przedsięwzięta z sukcesem. Maszyny elektryczne i turbiny hydrauliczne stały się ważnym artykułem eksportowym, podobnie jak maszyny i turbiny okrętowe, motory gazowe i motory Diesla.

Liczby importu i eksportu maszyn i narzędzi obejmują zarazem maszyny do obróbki metali oraz maszyny do obróbki drzewa. Ostatnie wyrabia się w jakości doborowej i z tego też względu stanowią one najważniejszą pozycję eksportu maszyn i narzędzi; przeciwnie, maszyny do obróbki metali importuje się w wielkich ilościach. W tej dziedzinie Szwajcarja zależy częściowo od dowozu zagranicznego, szczególnie w odniesieniu do maszyn wielkich i ciężkich, jak również maszyn specjalnych. Przemysł maszyn i narzędzi może się rozwinąć tylko w takim kraju, gdzie zapotrzebowanie rodzime jest odpowiednio wielkie. Od dawnych już lat maszyny do obróbki metali, których używa Szwajcarja, sprowadza się z Niemiec i Ameryki.

Maszyny oraz narzędzia, które wytwarza przemysł szwajcarski, zalicza się do wyższych jakości. Tej właśnie dobrej jakości swych wyrobów zawdzięcza szwajcarski przemysł maszynowy swój rozwój i swoje dobre imię na rynku, dzięki niej też przetrwa on szczęśliwie obecny kryzys światowy aż do powrotu równowagi stosunków gospodarczych.

(Bulletin Off. du Bureau Industriel Suisse, Lausanne, grudzień 1926).

Tłum. K. Ś.

Wiadomości z branży

Zmiana cen stali odlewniczej.

Zachodnio-europejski kartel żelazny obniżył cenę surówki odlewniczej nr. 3 z 85 sh na 80 sh za tonę fob Antwerpja. Cena wewnętrzna pozostaje bez zmiany 725 fr. franco granica belgijsko-luksemburska.

Wytwórczość stali.

Jak się dowiadujemy, w najbliższym czasie Huta Pokoju (Friedenshütte) uruchomi wytwórnię stali specjalnej, która zgodnie z życzeniem władz zainteresowanych znajdować się będzie w tak zwanym trójkącie bezpieczeństwa.

Tow. Huta „Poldi“ buduje fabrykę stali w Polsce.

Tow. Huta „Poldi“ ma w najbliższym czasie uruchomić fabrykę stali na terenie byłej Kongresówki. Przedstawiciele towarzystwa poszukują odpowiedniego objektu w tak zwanym trójkącie bezpieczeństwa i prowadzą rokowania z zainteresowanemi firmami. Huta „Poldi“ stworzyłaby dla eksploatacji fabryki stali polską sp. akc. i wyposażyłaby ją w nowoczesne urządzenia techniczne i w odpowiedni kapitał. Fabryka ma wyrabiać specjalne gatunki stali narzędziowej i konstrukcyjnej, z wyrobu których słynie Huta „Poldi“. Ze względu na to, że Polska poza jedną fabryką na G.-Śląsku, położoną w pobliżu granicy niemieckiej, nie posiada większych wytwórni stali, inicjatywa Huty „Poldi“ wzbudziła zainteresowanie sfer miarodajnych.

Wystawa automobilowa w Genewie.

Czwarta międzynarodowa wystawa automobilów i pojazdów silnikowych w Szwajcarji odbędzie się w dniach od 4 do 17 marca 1927 r. Napływ wystawców jest bardzo wielki. Pawilon wystawowy, mimo że został powiększony, już teraz nie może pomieścić wszystkich zgłoszonych wystawców. Komitet organizacyjny przyjął o wiele większą liczbę zapisów, niż roku ubiegłego, ufając całkowicie w olbrzymie powodzenie tej tak aktualnej wystawy.

T. A. Herzfeld i Victorius w Grudziądzu.

W rzędzie najpoważniejszych fabryk krajowych dziedziny wyrobów metalowych stoi Towarzystwo Akcyjne Herzfeld i Victorius w Grudziądzu, renomowana i najlepszą opinją cieszaca się firma, która przejęta przed kilku laty z rąk obcych, opiera się obecnie o kapitał wyłącznie polski. Wyroby firmy tej zasilają nietylko rynek polski, lecz w miarę możności eksportowej wychodzą również poza granice kraju.

W dniu 21 grudnia r. z. odbyło się w Poznaniu walne zebranie akcjonarjuszów tegoż przedsiębiorstwa, któremu przewodniczył prezes rady nadzorczej p. S. Samulski. Ze sprawozdania z działalności firmy za rok obrachunkowy 1925/26 wynikało, że w czasokresie zeszłorocznych miesięcy zimowych, poprzedzonych dotkliwym spadkiem kursu waluty naszej, przedsiębiorstwo zniewolone było do przeprowadzenia redukcji personelu technicznego o 20% oraz do ograniczenia dni pracy w tygodniu.

Mimo na pozór niepomyślnego stanu tego, ogólny wynik produkcji nie uległ zmniejszeniu, a to dzięki wprowadzonym ulepszeniom technicznym oraz zmianom poczynionym w systemie pracy, co w rezultacie dało zwiększoną wydajność wytwórczości. Dowodem chlubnego rozwoju przedsiębiorstwa i w okresie długotrwałego ogólnego kryzysu jest dalsza rozbudowa fabryki. Brak terenu na zajmowanej dotychczas posesji przesunął punkt rozbudowy i rozwoju zakładów T. A. Herzfeld i Victorius do pobliskiego M n i s z k a, gdzie uruchomione już zostały nowoczesne warsztaty montażowe.

Dziś zakłady te posiadają najnowocześniej urządzoną i jedną z największych odlewni żelaza, warsztaty sztancowania blachy, tokarskie, stolarskie, modelarskie oraz zakłady emaljerskie. Fabryka wytwarza piece żelazne najróżniejszych systemów i typów, drzwiczki do pieców, ruszty, zbiorniki wody, piece kotłowe, rury odlewowe, artykuły kanalizacyjne i sanitarne, wanny do łazienek, umywalnie, artykuły budowlane konstrukcji żelaznej oraz naczynia emaljowane itd.

Zanim przytoczymy kilka cyfr z przedłożonego przez Zarząd bilansu wspomnieć jeszcze należy, że dzięki inicjatywie kierownictwa omawianego przedsiębiorstwa powołano w Grudziądzu do życia firmę „Bocznica Portowa" T. z o. p. Przedsiębiorstwo to, przy pomocy uzyskanych kredytów inwestycyjnych, rozpoczęło już pracę około budowy bocznicy, która w pierwszych miesiącach r. b. oddaną będzie do użytku.

Produkcja zakładów, jak już wyżej wspomnieliśmy, wzrosła w okresie sprawozdawczym dzięki poprawie wydajności o przeszło 10%; sprzedaż ogólna podniosła się o 5%; zagranicę wywieziono z ogólnej produkcji 28%. Pocieszającym objawem, zasługującym na podkreślenie, jest fakt, że eksport przedsiębiorstwa stale się wzmaga i towar zyskuje na rynkach zagranicznych coraz lepszą renomę i rozgłos.

Przedłożony bilans z rachunkiem zysków i strat, zamykający się po stronie czynnej i biernej sumą 7.785.719,— zł. przyjęto jednogłośnie i udzielono pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej. Rachunek zysków i strat zamyka się w aktywach i pasywach sumą 2.868.913,64 zł. Zysk w sumie 305.135,41 zł. podzielono jak następuje: do funduszu rezerwowego 5%, na dywidendę i superdywidendę $7^1/_2$%, od pozostałości na tantjemę dla Rady Nadzorczej 10%; prócz tego przeznaczono pewną procentualnie ujętą kwotę jako rezerwę na podatek dochodowy.

Kapitał akcyjny firmy wynosi 2.800.000 zł.

Z dokonanych na walnem zgromadzeniu wyborów weszli w skład Rady Nadzorczej pp.: Seweryn Samulski, dyr. Stanisław Kucharski, inż. dypl. Józefat Kozialewski, inż. dypl. Ludwik Nakulski, emer. dyr. Fr. Rynarzewski i inż. Antoni Słaboszewicz.

Zarząd stanowią pp.: inż. dypl. Lucjan Kołudzki oraz inż. dypl. Zbigniew Jagodziński.

Dobór ciała kierowniczego zakładów Tow. Akc. Herzfeld i Victorius daje akcjonarjuszom nadal pewność doskonałej lokaty kapitału oraz zapewnienie, że przedsiębiorstwo to, które z tak pomyślnym wynikiem przetrwało najcięższy bodaj okres, pracować będzie w rozpoczętym roku obrachunkowym z większym jeszcze pożytkiem i dla chluby wytwórczości polskiej.

NOWE WYDAWNICTWA

„THE POLISH ECONOMIST" jest to pismo, wydawane w języku angielskim, mające za zadanie informowanie zagranicy o stanie gospodarczym Polski.

W zeszycie 1-ym styczniowym znajdujemy artykuły informacyjne, poświęcone poszczególnym gałęziom przemysłu w Polsce oraz omawiające zagadnienia bieżące; tytuły niektórych podajemy poniżej: Review of the economic situation in November", „The main Gap in the programme of the International Economic Conference", „Direct taxation in Poland", „The Polish textile industry, „Tariff Policy of the Polish Railways" „Oil bearing territories" i inne.

Fabryka maszyn i odlewnia żelaza Bracia Lange Łódź, ul. Andrzeja 19.

Przypominamy Szan. naszym Czytelnikom, że w dzisiejszym numerze „Rynku Metalowego" jest zamieszczone ogłoszenie znanej firmy, wymienionej w nagłówku niniejszego. **„Fabryka Maszyn i Odlewnia Żelaza — Bracia Lange** — posiada piece do hartowania, cementowania i odżarzania, opalane ropą i gazem, temper. do 1300° C.; **piece** hartownicze do kąpieli solnej lub ołowianej, **piece** do odpuszczania; **wentylatory** wysokiego ciśnienia do powyższych pieców, **całkowite urządzenia hartownicze.** Wszelkie wyroby wymienionej firmy, trwałe i tanie, możemy polecić wszystkim zainteresowanym, jako niezwykle dobre źródło pokrywania zapotrzebowań.

Ernst Padubrin — Trzeciewiec, pow. Bydgoszcz.

Pod tą firmą, w Trzeciewcu (pow. Bydgoszcz), istnieje znane w szerokim obszarze kraju przedsiębiorstwo — Kuźnia i Warsztat maszyn i sprzętów rolniczych — pozostające pod fachowem kierownictwem właściciela, który szczególną uwagę zwraca na produkowanie wszelkiego rodzaju bron do uprawy roli. Wogóle, wszystkie przedmioty, jakie wykonywa powyższa firma, są niezrównanej jakości, podkreślamy jednak dobroć i solidność wykonania bron, które stały się specjalnością zakładów p. Padubrin. Z tych względów polecamy Szan. Czytelnikom **Kuźnię i Warsztaty Maszyn i sprzętów rolniczych,** wyrażając nadzieję, że nasze społeczeństwo potrafi ocenić solidność wyrobów tej firmy.

Nowa placówka.

W dniu 1 stycznia rb., w Lesznie, przy placu D-ra Metziga Nr. 12, otworzył p. **Władysław Chmielowski warsztat ślusarsko-reparacyjny,** w którym będzie załatwiał wszelkie reparacje maszyn do szycia, garnków, kotłów, zamków, gramofonów itp. Nową placówkę polecamy uwadze Szan. Czytelników, ze swej zaś strony składamy Jej staropolskie „S z c z ę ś ć B o ż e"!

DZIAŁ BUDOWLANY i DRZEWNY

Pierwszy ogólno-polski zjazd drzewny.

Czego należy oczekiwać od Zjazdu przemysłowców drzewnych.

Rola przemysłu i handlu drzewnego w Polsce, jako kraju, zajmującym w Europie jedno z najpoważniejszych miejsc w zakresie produkcji drzewa i eksportu materjałów drzewnych jesst bardzo doniosłe; w bilansie handlowym Polski eksport materjałów drzewnych zajmuje bardzo poważne miejsce z kwotą około 250 miljonów rocznie.

W stosunku do swojego znaczenia przemysł i handel drzewny nie posiada jeszcze w Polsce należycie rozwiniętej organizacji, tak czynniki rządowe, jak i społeczne za mało orjentują się w sprawach zasadniczych z tą gałęzią życia gospodarczego związanych. Wskutek tego przemysł ten walczy z rozlicznemi trudnościami, jakie w innych dziedzinach zostały usunięte; z trudności i braku organizacji przemysłu i handlu korzystają zagraniczni kupcy i pośrednicy, utrzymując tę gałęź gospodarstwa krajowego w stałej zawisłości od siebie i nie pozwalając produktom polskim uzyskać na rynku światowym tych cen i tego znaczenia, jakie przy naturalnych warunkach Polska uzyskać by powinna.

To też pierwszy w Polsce ogólny zjazd przemysłowców i kupców drzewnych, jaki rozpoczął się w Warszawie dnia 12 b. m., wzbudził ogólne zainteresowanie tak w sferach rządowych, jak i wśród ekonomistów oraz sfer bliżej związanych z temi zagadnieniami, czy to ze stanowiska leśnictwa, czy przemysłu tartacznego, czy budowniczego, czy stolarskiego i pokrewnych. W związku z tem pan prezes Al. Dąbrowski skreślił następujący artykuł, który określa cele i dążenia zjazdu:

Obszerny program zamierzonych prac zjazdu przemysłowców i kupców drzewnych w Polsce stwierdził, jak wiele spraw, związanych z tą gałęzią życia gospodarczego, wymaga wspólnych wszechstronnych rozważań, badań, dociekań retrospektywnych, konkluzyj, a nawet brania wzorów i przykładów z krajów, posiadających dłuższe i historją niezamącone doświadczenie oraz nowsze zdobycze techniczne. Potężna wartość naszych lasów, żywotne siły Polski i ścieranie się warunków ekonomicznych w Europie sprawiły, że przemysł i handel drzewny, samorzutnie rozwijający się w ciągu 5—6 lat ostatnich, zwrócił na siebie uwagę świata, w kraju zaś zatrudnił około 100.000 robotników i dał do 20% bilansu państwowego.

Nie należy jednak skrywać, że przemysł ten daleki jest jeszcze od należytego wyzyskania skarbów leśnych i prawidłowego rozwoju swego i ma przed sobą zadania, które rozwiąże racjonalna, programowa praca w szeregu następujących dziesiątków lat przy właściwej opiece Rządu, który obecnie, opierając się na wywodach i wnioskach zjazdu, zdecyduje słuszną i stałą swoją politykę w stosunku do tego przemysłu.

Zjazd wzbudził wielkie zainteresowanie nie tylko wśród sfer, produkujących lasy, przerabiających i eksportujących drzewo lub zasilających w materjały drzewne konsumentów krajowych, ale i całe społeczeństwo i spotkał się z przychylnem stanowiskiem Rządu. Dowodem tego są liczne i poważne prace przygotowawcze organizacyj drzewnych i osób fachowych w postaci zgłaszanych referatów w poszczególnych odłamach życia i potrzeb przemysłu.

Należy wierzyć, że we wszystkich tych pracach zjazdu i powziętych rezolucjach będą przeświecać niewzruszone zasady, jak:

1) ostrożne i umiejętne wykorzystanie skarbów surowca z lasów, bacząc i na potrzeby przyszłych pokoleń;

2) umiłowanie przemysłu i doskonalenie jego, a nie lekkomyślne wyzbywanie się z kraju surowca nieobrobionego;

3) oparcie się na własnych wysiłkach i pracy, na taniej produkcji i zdrowej konkurencji, a nie żądaniach stwarzania cieplarnianych warunków i przywilejów;

4) konsolidacja przemysłu i handlu jako konieczny warunek utrwalenia powyższych zdobyczy.

Al. Dąbrowski,
Prezes Rady Naczelnej Zw. Drzewnych.

Roboty inwestycyjne Ulena.

Na jednem z ostatnich posiedzeń Związ. Miast Polskich inż. K. Rabczewski, doradca techniczny m. Lublina, stwierdził, że miasta na zaciągnięciu pożyczki Ulena nie wyszły źle, a nawet względnie tanio i w wyjątkowo krótkim okresie czasu otrzymują niezbędne im urządzenia sanitarne. Przypomnieć wypada, że wskutek zwyżki dolara, koszty robocizny zmniejszyły się o połowę: niektóre materjały budowlane nabywają miasta prawie za pół ceny, tak naprzykł.d za cement płaciły miasta o 45% taniej, niżby płaciło się normalnie. Rury wodociągowe taniej o 27%, bo fabryki wskutek ogólnego zastoju gospodarczego nie mają odbiorców (wskutek cofnięcia zamówień płacone poprzednio przez innych nabywców rury po 79 groszy nabyły miasta po 61 gr.). 1 metr sześc. budowy wodociągu winien kosztować normalnie od 50 do 55 dol. miasta zaś płacą od 36 do 38 dol. To samo dotyczy ceny kompletnej budowy 1 m. sześc. kanalizacji, bo zamiast 14.50 dol. miasta płacą od 10.50—12.00 dol.

Co się zaś tyczy zarzutu w sprawie zbyt wysokiej ceny, którą miasta projektują pobierać za wodę, to jest on nieuzasadniony, projektowana przez miasta kalkulacja odpowiada przeciętnej kalkulacji innych miast. I tak Bydgoszcz za 1 m. sześc. wody pobiera 40 groszy, a za odprowadzenie 1 m. sześc. ścieków 50 gr., co odpowiada 90 gr., t. j. przeciętnej cenie, projektowanej przez Lublin. Warszawa, coprawda, pobiera 21 gr. za 1 m sześc. wody, ale też od dawna czyni starania o podwyżkę. Rząd jednak odmawia pozwolenia swego na podwyżkę ze względów polityczno-społecznych.

W sprawie używania przez firmę Ulen rur betonowych do budowy kolektorów i kanałów — na wymienionem posiedzeniu ustalono, że początkowo firma Ulen większych opozycyj przeciwko użyciu rur kamionkowych nie ujawniała; jednakże z chwilą, gdy terminowa wytwórczość fabryk rur kamionkowych zawiodła, i gdy została uruchomiona fabryka rur betonowych w Częstochowie — firma Ulen zaczęła popierać użycie rur betonowych. Należy jednak zaznaczyć, jak to stwierdziła większość uczestników konferencji, że przy wykonywaniu robót inwestycyjnych firma Ulen stale dąży do większej ekonomiczności, jednakże, o ile to stanowi o jakości i trwałości urządzeń, miasta się temu nie przeciwstawiają. **Stsp.**

B-cia Schmidt

Bydgoszcz, ulica Toruńska 1

HURTOWNIA ŚRUB

Reprezentują następujące firmy:

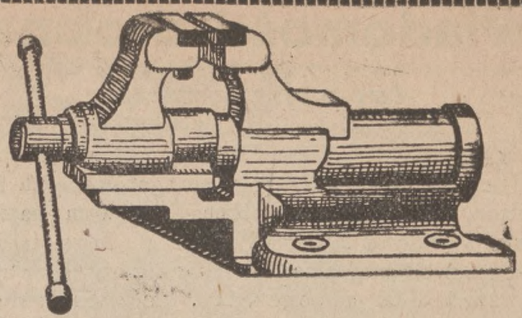
Metalowe Zakłady Hutnicze Schaefer i Schael, Katowice
metale wszelkiego rodzaju

Gerdes, Przemysł Fosforbronzu Sp. z ogr. odpow. Katowice
armatury i odlewy metalowe

Simonswerke, Rheda
okucia budowlane 2372

Stahlschmidtwerke, Cronenberg
narzędzia rękodzielnicze

Tillmann'sche Schlittschuhfabrik Remscheid
łyżwy

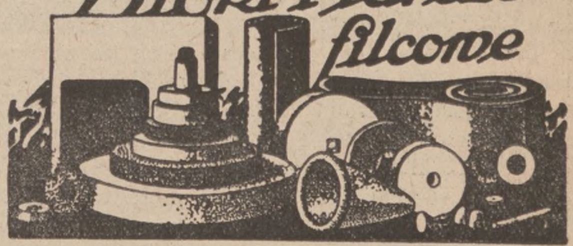

IMADŁA

dostarcza w różnych wielkościach
Fabryka Maszyn Górniczych
KATOWICE - ZAŁĘŻE.

3804

Bloki i tarcze filcowe

wszelkiego rodzaju dostarcza

R. KUNERT i Ska T. z o. p.

Poznań, Plac Św. Krzyski 1
— Telefon nr. 29-21 —

2818

Produkty Hut Górnośląskich

jakoto:

Żelazo sztabowe, taśmowe, uniwersalne, dźwigary, korytka, blachy żelazne, cynkowe i pocynkowane, rury do gazu, wody i pary, podkowy, osie itp. dostarczamy w ładunkach wagonowych krótkoterminowo

po oryginalnych cenach i warunkach Syndykatu Polskich Hut Żelaznych

Na żądanie służymy wyczerpującą ofertą i terminem dostawy. Zamówienia z rozdrobnioną specyfikacją i mniejsze ilości wykonujemy z naszego bogato zaopatrzonego składu po najtańszych cenach składowych. Również polecamy łaskawej uwadze nasz **hurtowy oddział narzędzi i maszyn, różnych towarów krótkich żelaznych** itp. Przy wszelkich zapytaniach uprasza się o podanie potrzebnych ilości i dymensji.

2981

Katowicki Handel Żelaza Sp. z o. o., Katowice

Biuro ul. Młyńska 37 · **Składy z własną bocznicą kolejową Katowice-Dąb** **Telef. 13, 14 i 165**

F.T.S.

Wykonuje się wszelkie części, tłocznie z blachy miedzianej, mosiężnej, cynk. i białej

Fabryka Wyrobów Metalowych i Blaszanych

Fr. Strehlau - Toruń

Telefon nr. 188 5857d **Telefon nr. 188**

Bańki do mleka 2—20 ltr. — Sitka do mleka 9—26 cm. — Mierniki do mleka 15 i 20 ltr. — Kubły do mleka 50, 60, 75 ltr. — Litrówki 1/4, 1/2, 1 ltr. niewzorcowane. — Łyżki do zbierania śmietany.

Wiadomości drobne

Ceny targowe na drzewo.

Na ostatniem posiedzeniu Komisji Cennikowej Drzewnej przy Lwowskiej Izbie H. P. ustalono następujące średnie ceny targowe przy pokryciu gotówkowem loco st. załadowania za 1 m sześc. w obrocie krajowym: papierówka świerkowa i jodłowa 20% jodły 22.50 zł., kopalniaki świerkowe i sosnowe 22.50, kloce świerkowe zdrowe tartaczne od 26 cm wzwyż 31.00, sosnowe 36.00, kloce sosnowe odziomkowe bez sęków 35 cm i wyżej 60.00; deski i brusy (bale) sosnowe z pod piły świeżego cięcia (zdrowe i niepopękane), — ditto świerkowe grub. od 20 mm zł. 84 — 92, od 13 mm zł. 100, jodłowe o 10% taniej; deski i brusy sosnowe budowlane grub. ponad 33 mm 71.00 — 78.00, cieńszej grubości 60.00, świerkowe i jodłowe budowlane 62.50 — 72.00, stolarka sosnowa 120; świerkowa 120 — 140, kantówki i rygle rznięte sosnowe 75, do 80, ponad 8 m dług. 85 zł., łaty rznięte świerkowe 72 — 75; krótkie (1—2½ m) 35, dębowe brusy nieobrzynane I i II kl. 135.00, deski i brusy obrzynane 160, towar paryski I kl. 190 zł., fryzy I kl. 175 — 185, II kl. 145 — 155, posadzka i fryzy posadzkowe za 1 m kw. I kl. 8.50, II kl 7.70, bukowe kloce zdrowe tartaczne 35, materjał bukowy rznięty nieobrzynany 65, kloce jesionowe od 40 — 50 cm I kl. zł. 110, II kl. 80, od 30 cm I kl. 75, II kl. 55, jaworowe deski i brusy nieobrzynane I kl. 130 — 140, drewno opałowe za wagon 10 ton twarde przeschnięte 200, miękkie: sosnowe 160, świerkowe 140. Należytość za przetarcie 1 m sześc. drewna miękkiego zł. 10 na ostro, z pryzmowaniem o 35% drożej.

Z syndykatu cementowego.

Od czasu dojścia do porozumienia między Syndykatem Warszawskim a Małopolskim ustalona przez nie cena zł. 7.50 za 100 kg. fr. st. zał. utrzymuje się nadal, przyczem sprzedażą cementu nie trudnią się już syndykaty, tylko wspólne biuro sprzedaży „Centrocement". Wskutek zastoju w ruchu budowlanym ilość zamówień w ostatnim czasie jest wprost znikoma. Hurtownicy zakupili jeszcze przedtem większe ilości cementu, wobec czego posiadają większe zapasy w swoich składach i chętnie nawet wyzbywają się cementu po cenach niższych od ustalonych, by tylko móc uzyskać większą ilość płynnej a niezbędnej dla nich obecnie gotówki.

Rynek budowlany w Łodzi.

Sytuacja na rynku budowlanym, a w szczególności w produktach smołowych i papie dachowej ze względu na brak zapotrzebowania w związku z porą roku — jest niejednolita. Zasadniczo na skutek podwyżki cen produktów smołowych, co miało kilkakrotnie miejsce w ciągu ostatniego kwartału roku ubiegłego, poszły w górę i ceny papy dachowej. Firma łódzka Fabryka Tektury Smołowcowej, Bronisław Golde i Ska notuje następujące ceny papy loco wagon Łódź: gatunek 00 (Nr. 175) rulon wymiaru 1/6, 75 metrów złot. 4.30 000 (Nr. 150), 4.70, 0000 (Nr. 125) 5.45, 0000-bis (Nr. 100) 6.25, prima (Nr. 80) 7.20. W związku ze zbliżającym się sezonem budowlanym daje się już zaobserwować pewne ożywienie, przyczem należy się spodziewać dalszej zwyżki cen papy, gdyż nie przystosowały się one jeszcze do cen surowców. O ile nie zawiodą zapowiadane kredyty budowlane, wzmogą się poważnie obroty w nadchodzącym sezonie. Wypłacalność klienteli za ubiegły okres pracy bardzo dobra.

Z rynku materjałów budowlanych, metali, blachy i żelaza

MATERJAŁY BUDOWLANE.

Warszawa, 10. 1. Na rynku tektury smołowcowej w związku z obecnym zastojem budowl. ruchu niema. Ceny utrzymują się na dawnym poziomie, t. j. za rolkę 1×7 metr. grubość kartonu 000—8 zł., 00 — d6.75, 0 — 5, przy wekslach +1½% dyskonta w stosunku miesięcznym. Liczyć się jednak trzeba ze zwyżką cen przy rozpoczęciu sezonu, t. j. około marca, wskutek podrożenia kartonu, a właściwie surowca, t. j. szmat, które w ostatnich miesiącach podrożały o 50% z 12 gr. na 17 gr. za 1 kg. obecnie.

Wilno, 11. 1. Ceny hurtowe materjałów budowlanych loco skład Wilno: wapno białe I gat. 6 — 6.50 zł. za 100 kg., II gat. 5 — 5.50 zł., gips 12 zł. za 100 kg., cement 16 zł. za beczkę 180 kg, cegła budowlana normalna 85 zł. za 1.000 sztuk (z dostawą), blacha żelazna 0.90 gr. za 1 kg, ocynk. 1.30, gwoździe bud. 11 zł. za skrzynkę 16 kg.

METALE.

Berlin, 10. 1. Miedź elektrolityczna, dostawa zaraz, cif Hamburg, Brema lub Rotterdam (za 100 kg) 126½, Oryginalny surowy cynk hutniczy (w woln. obr.) 0,65—0,65½, Cynk w płytach emelted zwykłej jakości handl. 0.60—0,60¾, Oryginalne aluminium hutnicze 98—99% w blokach, sztabach walcow. i ciągnion. 2.10, dtto w sztabach walcow. i ciągnionych 2.14, nikiel czysty 98—99% 3.40—3.50, Antymon Regulus 1.10—1.18.

BLACHA.

Warszawa, 11. 1. „Polska Cynkownia", Warszawa, Piękna N. 11a, notuje następujące ceny za kg. fr. wagon st. Warszawa: blacha ocynkowana I gat. 20 ark., w snopku 1.10 zł. — 22 ark. w snopku 1.15.

Warszawa, 10. 1. Dom Handlowy A. Gepner, Warszawa, Grzybowska 27, notuje następujące ceny orjentacyjne w złotych za 1 kg.: blacha aluminjowa 8.10, cynkowa, cena zasadnicza 1.88 franco Warszawa, drut cynkowy 5, aluminjowy 12 złotych.

WYROBY METALOWE.

Warszawa, 11. 1. Cena półwyrobów metalowych w tygodniu ubiegłym pozostała bez zmiany i wynosiła przy odbiorze z fabryki za 1 kg. w złotych polskich: druty miedziane, w nawiasie mosiężne, średnicy od 10 — 6 mm 4.65 (3.90), średnicy 6 — 5 mm 4.70 (3.95), do 3.5 mm 4.75 (4.15), do 2 mm 4.80 (4.20), do 1 mm 5.15 (4.40), do 0,5 mm 5.30 (4.65), do 0.25 mm 5.50 (4.90), do 0.15 mm 6.50 (5.50), do 0.10 mm 7.50 (6.10); druty krzembronzowe od 5 do 3.5 mm zł. 5.45, od 3.49 do 1 mm 5.80, drut tramwajowy jezdny „Trolley" o 5% drożej od drutu miedzianego, pręty do 10 mm średnicy 4.60 (3.50), do 20 mm 4.50 (3.40), do 2 mm 4.80 (4.20), do 1 mm 5.15 (4.40), pręty fasonowe o 10% drożej. Blacha miedziana w nawiasie mosiężna, grubość 10 — 6 mm zł. 4.30 (3.60), do 5 mm 4.35 (3.65) do 3.5 mm 4.40 (3.70), do 2 mm 4.80 (4.20), do 1 mm 5.15 (4.40), do 0.5 mm 4.60 (3.95), do 0.25 mm 4.95 (4.25), do 0.20 mm 5.30 (4.65), taśmy i paski miedziane i mosiężne o 10% drożej niż blacha, rury miedziane zależnie od grubości i średnicy zewnętrznej od zł. 5.85 do zł 7.00 za 1 kg. mosiężne od 5.40 — 6.85 zł.

ŻELAZO.

Nowy-Bytom, 10. 1. Surówka odlewnicza Huty Pokoju Nr. 1 (Friedenshütte P. G. S. — reprezentacja S. A. Wdowiński w Warszawie), cena za tonę 200 zł. loco stacja Nowy-Bytom.

Złoty w dniu 10 grudnia 1926.

Gdańsk przekaz 57.08 — 57.15, gotówka 57.15 — 57.30, **Berlin** przekaz na Warszawę, Poznań lub Katowice 46.48 — 46.72, gotówka 46.385 — 46.865, **Medjolan** przekaz 255½, **Bukareszt** przekaz 2120, **Czerniowce** przekaz 2120, **Budapeszt** gotówka 62.65 — 64.15, **Praga** przekaz 371.50 — 377.50, gotówka 371.75 — 374.75, **Wiedeń** przekaz 78.52 — 79.02, gotówka 78.45 — 79.45, **Londyn** przekaz 43.50, **Zurych** przekaz 57.50, **Amsterdam** przekaz 25, **Ryga** przekaz 64, **N. Jork** przekaz 11.75.

Bliższemi informacjami w zakresie omawianych przez nas zdobyczy technicznych służy bezinteresownie Redakcja pisma naszego

Najskuteczniejszy sposób zabezpieczania słupów przewodnikowych od gnicia.

Od dawien dawna znane i stosowane są różne zabiegi w celu uchronienia drzewa od szkodników roślinnych (grzybów) i zwierzęcych (owadów), powodujących próchnienie, gnicie lub dziurawienie drzewa. Jednym z najprostszych sposobów jest powierzchowne zwęglanie, czyli opalanie drzewa, jak również suszenie drzewa, które podnosi jego trwałość, gdyż wielu gatunkom grzybów, wymagających znacznej wilgoci, uniemożliwia ich rozwój. Parowanie i ługowanie drzewa w pewnej mierze przyczynia się również do zabicia zarodników grzybów-drzewojadów, a malowanie farbami olejnemi uniemożliwia dostęp tlenu i wilgoci, tych niezbędnych czynników do rozwoju mikroorganizmów.

Wszystkie te jednak zabiegi, natury fizykalnej, zabezpieczają drzewo jedynie na czas krótki i to tylko jego warstwy wierzchnie.

Środków chemicznych do konserwowania drzewa znanych jest bardzo wiele, a mianowicie: moczenie w różnych związkach chemicznych (roztworach soli, smołach i t. p.), usuwanie soków i impregnowanie, odpowietrzanie zapomocą próżni i impregnowanie pod ciśnieniem, impregnowanie pełne, lub puste (gdy tylko błony komórkowe nasycone są środkiem impregnującym) i wiele, wiele innych, z których tylko bardzo nieliczne znajdują dziś zastosowanie w praktyce. Co dotyczy związków chemicznych, używanych lub proponowanych do konserwowania drzewa, to ilość ich jest olbrzymia. Ograniczę się jedynie do wyliczenia ważniejszych. A więc należą tu: chlorek cynkowy $ZnCl_2$, siarczan miedziowy $CuSO_4 5H_2O$, chlorek rtęciowy $HgCl_2$, siarczan glinowy $Al_2(SO_4)_3 18H_2O$ z chlorkiem cynkowym $ZnCl_2$, amonjakalne związki miedzi i cynku, sole żelazowe, fluorowodór HF, fluorek sodowy NaF, fluorek amonowy NH_4F, fluorek cynkowy ZnF_2, kwaśny fluorek cynkowy ZnH_2F_4, kwas fluorokrzemowy H_2SiF_6, fluorokrzemian sodowy Na_2SiF_6, fluorokrzemian magnezowy $MgSiF_6$. Ze związków organicznych cukier, (P o w e l l), octan amonu CH_3COONH_4, fenole, fenolany sodu, potasu i wapnia, fenolany sodu z chlorkiem rtęciowym, sole dwunitrofenolu, dwunitrofenoloanilina, krezol, tanina, klej, dalej olej krotonowy, olej kreozotowy, smoła pogazowa, nafta, karbolineum. Z preparatów o nazwach handlowych: antifungin, antigermin, antimerulion, antinonnin, antorgan, barol, belit, keramit, kronal, kulba-(Na_2ZnO_2), mikrosol, murolineum, mycantin, mycothanaton, raco, xylam, zymosan. Ze związków tych tylko nieliczne, a mianowicie siarczan miedziowy, chlorek rtęciowy i sole fluoru znajdują dziś zastosowanie w praktyce, wiele z nich zostało odrzuconych, czy to ze względu na to, że zbyt łatwo ulegają rozpuszczaniu, czy też z powodu, że działanie ich jest zbyt słabe i nie zabezpiecza drzewa przed owadami i grzybami, czy też wreszcie niszczy włókna drzewa.

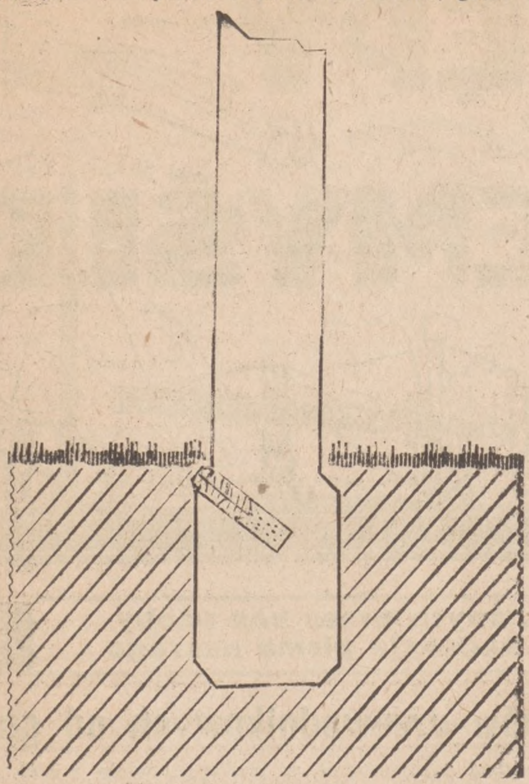
O tem, że związki rtęci i miedzi są doskonałemi związkami, konserwującemi drzewo, wiadomo już oddawna. H o m b e r g w roku 1705 opisał zastosowanie sublimatu, a K y a n w roku 1813 zaczął stosować wodne roztwory sublimatu, B o u c h e r i e zaś (1846) 1—1,5% roztwory siarczanu miedzi; M o l l zalecał wprowadzanie sublimatu drogą pneumatyczną, jednak w kotłach żelaznych, zapomocą roztworów soli miedzi lub jego metoda nie znalazła zastosowania. Impregnowanie jednak soli rtęci, natrafiło na wielkie trudności z powodu rozkładania się tych związków w zetknięciu z żelazem; trzeba było bowiem przy impregnowaniu stosować aparaturę, która nie wchodziłaby w reakcję z solami miedzi i solami rtęci, albo impregnować roztworami takich soli i związków, które względem żelaza zachowywałyby się obojętnie (sole fluoru, smoła pogazowa). Wszelkie zabiegi chemiczne, które mają na celu zakonserwowanie drzewa nie są więc łatwe do wykonania i wymagają bądź co bądź mniej lub bardziej złożonej aparatury.

W niniejszym przyczynku do konserwowania drzewa mam zamiar podać jedynie łatwy i prosty sposób zabezpieczania wszelkiego rodzaju słupów od gnicia. Zbyteczną jest rzeczą wyjaśniać, że część nadziemna i podziemna słupa znajdują się w zupełnie odmiennych warunkach, to też najlepszym dowodem tego jest fakt, że gdy część nadziemna słupa jest jeszcze względnie zdrowa, część podziemna jest już spróchniała lub przegniła. Według C h r i s t i a n i e g o, który zebrał dane statystyczne, dotyczące trwałości słupów telegraficznych i wyprowadził średnie:

słupy surowe wytrzymują średnio		7,9 lat
„ impregnowane chlorkiem cynkowym ($ZnCl_2$)		12,2 „
„ „	siarczanem miedziow. ($CuSO_4 5H_2O$)	13,4 „
„ „	sublimatem ($HgCl_2$)	14,5 „
„ „	smołą pogazową	22,3 „

Jako środek do zabezpieczenia słupów od gnicia wybrano chlorortęcian sodowy (Na_2HgCl_4) lub siarczan miedziowy ($CuSO_4 5H_2O$), a metoda poniżej opisana polega na stosowaniu tych związków w stanie stałym.

Wykonanie jest proste i łatwe. Tuż zaraz, gdzie przypa-

dać ma część podziemna słupa (patrz załączony rysunek) wierci się ½ calowym świdrem otwór skośnie do środka tak, aby sięgał mniej więcej ¼ części podziemnej, następnie sypie w otwór dobrze zmieloną mieszaninę sublimatu ($HgCl_2$) i soli kuchennej (NaCl) poczem otwór zabija szczelnie kołkiem. Mieszaninę sublimatu i soli kuchennej należy przygotować w ten sposób: sól kuchenną należy dobrze utrzeć w moździerzu, a następnie zmieszać z sublimatem w stosunku 4 : 9. Do wywierconego otworu wsypuje się 4—6 gr. tej mieszaniny.

Sól kuchenna ma duże własności hygroskopijne, łatwo przyciąga wodę i tworzy z sublimatem związek podwójny: chlorek rtęciowo - sodowy (chlorortęcian sodowy), według równania:

$$2NaCl + HgCl_2 \longrightarrow Na_2HgCl_4.$$

Związek ten dzięki włoskowatości drzewa doskonale zabezpiecza drzewo tak przed grzybami, powodującemi rozpad drzewa, jak też i przed szkodliwemi owadami.

Równie dobre rezultaty daje siarczan miedziowy: należy go zemleć miałko i wsypywać po 7—10 gr. do wywierconych w słupach otworów j. w.

Taki sposób zabezpieczania słupów jest bardzo praktyczny. Porobione próby na słupach ogrodowych wykazują, że sposób ten prawdziwie jest godnym polecenia.

Jeśli weźmiemy pod uwagę różne zabiegi, jakie się zazwyczaj wykonuje przy zabezpieczaniu słupów jak opalanie, smarowanie smołą i t. p., których skuteczność ze względu na działanie powierzchowne jest mała, opisany powyżej łatwy, tani, a co najważniejsze skuteczny sposób powinien znaleźć szerokie zastosowanie przy zabezpieczaniu wogóle wszelkiego rodzaju słupów z drzewa, a przedewszystkiem słupów telegraficznych, telefonicznych i słupów w parkanach.

Inż. Czesław Bieżanko.

Skąd pochodzą promienie X?

W sposób niezmiernie prosty, i łatwy, wymagający zaledwie prymitywnych wiadomości z dziedziny fizyki, wykryto, że słynne promienie X o których ostatnio tyle się mówi i słyszy, pochodzą i przychodzą do nas — z nieba, z atmosfery poza kulą ziemską.

Jakim sposobem nastąpiło odkrycie? Oto zauważono, że pod nieobecność sztucznie wytwarzanych promieni X (np. za pomocą elektryczności) można było sprawdzić w powietrzu ciągłe istnienie pewnego rodzaju zdolności do czułego przewodzenia tych promieni.

Z początku przypisywano tę właściwość promieniom radu, zawartym w słońcu. Jednakże na podstawie świeższych badań skonstatowano, że ta zdolność przewodzenia promieni wzrasta im wyżej wykonujemy badania, np. w górach, lub w balonach na uwięzi.

Staje się więc jasnem, że promienie te „spadają z nieba". Działalność promieni X, w przeciwieństwie do sztucznych, nie da się izolować zwykłą cienką płytą ołowiu, bo dopiero płyta ołowiu grubości 2 metr. może unieszkodliwić ich przenikanie. Jak widzimy, promienie X naturalne, „niebieskie", są daleko silniejsze od promieni radium. Udowodniono nawet, że posiadają one tem większą zdolność przenikania, im krótsze są ich fale.

Dziwne owe promienie dochodzą do nas bezustannie, przenikając nasze domostwa i nasze ciała. Nie ulega najmniejszej wątpliwości, że wywierają one znaczny wpływ zarówno na stan naszego zdrowia, jak i atmosfery.

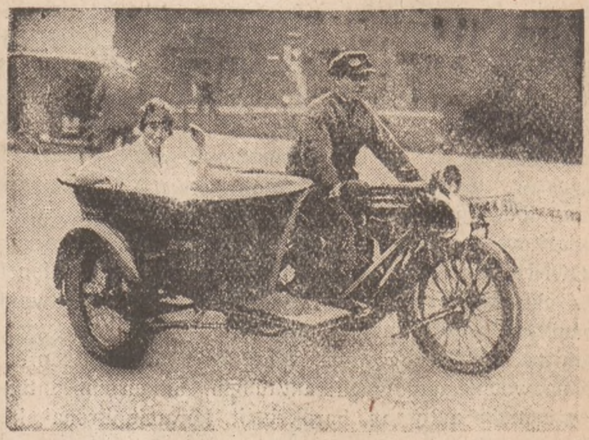
Jakiego rodzaju jest ten wpływ, jak go „uchwycić" zbadać i ujarzmić, oto cel badań i dociekań najtęższych fizyków. — O sile tych promieni świadczy fakt, że chcąc się przed nią uchronić, musielibyśmy mieszkać pod dachami z ołowiu grubości 2 metrów, lub też w podziemiach głębokich na 9 metrów, nie jest to więc sprawą łatwą.

Że promienie X nie pochodzą ze słońca, na to jest dowodem ich intensywność jednakowa w dzień, jak i w nocy.

W każdym wypadku można już dziś powiedzieć, że przyszłe zastosowanie promieni X, wobec ich fantastycznej wprost siły i przenikliwości, może być równie zbawienne dla ludzkości, jak i straszliwe w skutkach, jak wogóle wszystkie wynalazki.

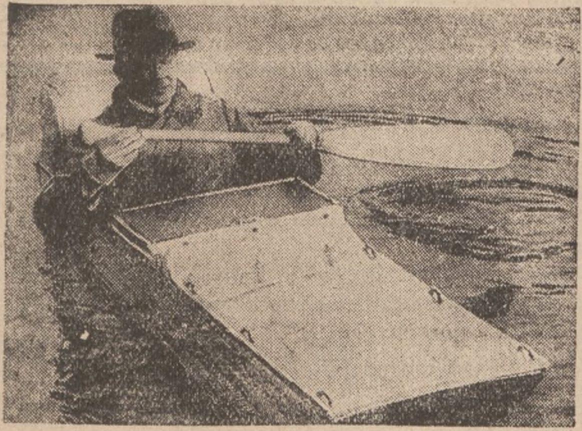
Wszechstronność motocyklu.

Motocykl stał się oddawna środkiem komunikacyjnym, cieszącym się zwłaszcza w świecie sportowym wielkiem uznaniem. Stał się on nadzwyczaj popularnym, a ulepszenia i wynajdywanie coraz liczniejszych możności zastosowania rozszerza coraz więcej zakres jego zastosowania. W ostatnich czasach stała się przyczepka do motocykla przedmiotem coraz to nowszych eksperymentów.

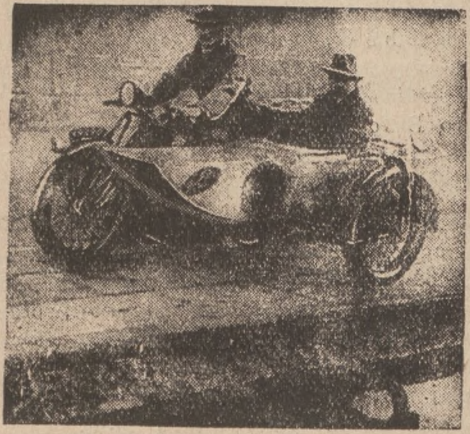

Powyżej zamieszczony obrazek przedstawia ekscentryczną panią, która nie mogąc zapomnieć rozkoszy letniska,

jako przyczepki używa wanny, i w ten sposób o każdej porze dnia ma możność brać kąpiele słoneczne.

Środkowa rycina przedstawia kapitana Godffrey, jadącego na łodzi „canoe“, która dzięki specjalnym urządzeniom, da się przyłączyć do motocyklu, jako jego przyczepka.

Wreszcie ostatnia ilustracja przedstawia kpt. Godffreya, który wraz ze swym towarzyszem podróży wybiera się na tak ciekawie skonstruowanym wraz z przyczepką motocyklu w podróż dookoła świata, a dzięki tej łodzi będą w stanie przebyć większe obszary wodne.

Patenty na wynalazki

Wyciąg z „Wiad. Urzędu Patent.“ zeszyt 9 — wrzesień 1926

UDZIELENIE.

Tłustym drukiem oznaczono numer patentu. Cyfry i litery przed numerem patentu oznaczają klasę, podklasę i grupę, do której zaliczono wynalazek. Następnie kolejno są umieszczone: nazwisko właściciela patentu; tytuł wynalazku; data zgłoszenia; po skrócie: „Pierwsz.“, który oznacza pierwszeństwo ze zgłoszenia w jednym z krajów, należących do Konwencji Związkowej Paryskiej, data zgłoszenia zagranicznego i w nawiasie kraj, gdzie zgłoszenia dokonano; data udzielenia patentu.

$5b_{12}$ **5743.** Aleksander Warchałowski (Borysław, Polska). Tłok do wydobywania ropy z otworu świdrowego. 17. 1. 1922. Udzielono 6. 9. 1926.

$5b_{12}$ **5744.** Aleksander Warchałowski (Borysław, Polska). Tłok do wydobywania ropy z otworu świdrowego. Dodatkowy do patentu Nr. 5743. 9. 3. 1922. Udzielono 6. 9. 1926.

$8k_4$ **5602.** Hans Kirchner. Pierwsza Fabryka Płótna wentylacyjnego na Górnym Śląsku (Tarnowskie Góry, Polska). Urządzenie do wyrobu płótna wentylacyjnego dla celów górniczych. 27. 10. 1925. Udzielono 19. 8. 1926.

$12g_1$ **5603.** Wacław Junosza-Piotrowski (Drohobycz, Polska). Sposób redukcji zapomocą metanu. 8. 10. 1924. Udzielono 19. 8. 1926.

$12k_{10}$ **5647.** Walenty Dominik (Skierniewice, Polska). Sposób otrzymywania żelazicyjanku potasowego z żelazocyjanków potasowego i wapniowego. 18. 11. 1925. Udzielono 23. 8. 1926.

$12o_6$ **5596.** Johannes Kerb (Gdańsk, W. M. Gdańsk). Sposób otrzymywania czteroglukozanu. 19. 11. 1925. Pierwsz. 20. 11. 1924 (Niemcy). Udzielono 17. 8. 1926.

$12o_{27}$ **5717.** Galicyjskie Towarzystko Naftowe „Galicja“ Sp. Akc. (Drohobycz, Polska), Hugo Burstin (Drohobycz, Polska) i Artur Urman (Drohobycz, Polska). Sposób frakcjonowanego wchłaniania gazoliny z gazu ziemnego przez ciała chłonne. 26. 1. 1924. Udzielono 3. 9. 1926.

$20c_{13}$ **5532.** Jan Gustaw Grycz (Pszczyna, Polska). Urządzenie do wyładowywania wagonów. 23. 3. 1922. Udzielono 7. 8. 1926.

$20f_7$ **5526.** Polskie Fabryki Maszyn i Wagonów L. Zieleniewski w Krakowie, Lwowie i Sanoku, Spółka Akcyjna (Kraków, Polska). Czteroklockowy hamulec wyrównawczy. 10. 1. 1921. Pierwsz. 17. 4. 1918 (Austrja). Udzielono 6. 8. 1926.

Czasopisma techniczne

Drugi numer „Illustrierte Technik für Jedermann“ przynosi bardzo interesujące sprawozdanie z paryskiej wystawy lotniczej pióra sławnego lotnika Dr. Ing. v. Langsdorffa, urozmaicone ładnemi zdjęcami. Rycina tytułowa wraz z opisem ilustruje nową maszynę do szyfrowania i deszyfrowania maszynowego. Dalej omawiane jest zagadnienie wzmacniania żelaznych mostów. Przegląd nowości zawiera szereg nowych i oryginalnych pomysłów jak: elektryczną maszynę do strzyżenia włosów, rozkładanie karbidu, samoczynne urządzenie sygnałowe ogniowe, techniczne modele, zużytkowanie wynalazków, plastyczną glinę, światową energję maszyn, największy zbiornik maszynowy, nowy most Hudson, wynalezienie kinematografu itd.

Baczność!

Zwracamy uwagę Szanownych Czytelników na załączony do niniejszego numeru dodatek **Fabryki Maszyn i Wagonów, L. Zieleniewski, S. A. — Kraków.** Poważne to przedsiębiorstwo zajmuje się również budową doskonałych **silników Diesla, systemu „Graz“** od 25—1000 KM. — Nie będziemy dużo pisać na ten temat, gdyż wymieniony dodatek omawia tak wiele cennych zalet silników Diesla, że, sądzimy, wystarczą one w zupełności, ażeby zjednać sobie licznych klientów.

Przegląd Dostaw

W dziale niniejszym podajemy przetargi, licytacje i konkursy rozpisane przez urzędy państwowe, komunalne i większe firmy. Każde słowo w „Przeglądzie Dostaw" obliczamy 10 groszy a tłuste słowo tytułowe po 50 groszy. Przy powtórzeniach 2× dajemy 10% rabatu, przy 3× 20% rabatu

Ogłoszenie.

8 Okręgowe Szefostwo w Toruniu ogłasza na dzień 20 stycznia 1927 r. godzina 10 rano nieograniczony przetarg na sprzedaż starych beczkowozów asenizacyjnych w garnizonach Toruń, Grudziądz i Grupa w następujących ilościach:

Toruń — 49 szt., Grudziądz — 7 sztuk, Grupa — 11 szt. i 2 pompy asenizacyjne.

Oferty na zakup beczkowozów należy składać do dnia 19 stycznia. Do oferty dołączyć wadjum w wysokości 3% oferowanej sumy w gotówce lub papierach wartościowych.

Beczkowozy można oglądać codziennie w godzinach urzędowych za zezwoleniem 8 Okr. Szef. Bud. w Toruniu, przy ul. Wola Zamkowa, w Grudziądzu na Cytadeli im. Mestwina i w Grupie w Obozie Ćwiczeń za zezwoleniem Komendantów Dzielnic.

8 Okręgowe Szefostwo Budownictwa.
L. dz. 13699-26 Adm.

Licytacja przymusowa.

W sobotę, dnia 15. 1. 27 o godz. 10 przedpołudn. sprzedane będą w drodze przymusowej najwięcej dającemu za gotówkę następujące przedmioty:

40 skrzynek gwoździ, 410 lemieszy do pługów, 600 worków, 96 gafli do ziemniaków, 18 gafli do buraków, większa ilość łańcuchów, 110 łopat, 80 grac do ziemniaków, 25 płaszczy, 50 noży do buraków, 150 grac do zboża, 100 kg. palonego drutu, 4 dzbanki do mleka, 60 grzebel do czesania bydła, 19 pik, 12 szczotek, 40 mioteł i 2000 śrub.

Licytacja odbędzie się w podwórzu, ul. Hallera 1.
Chełmno, dnia 3 stycznia 1927.

Magistrat. Zawacki, burmistrz.

Edykt licytacyjny.

Na wniosek Powiatowej Kasy Chorych w Chrzanowie odbędzie się dnia 21 lutego 1927 r. o godzinie 9 rano w podpisanym Sądzie w biurze Nr. 16 przymusowa sprzedaż realności lwh. 889 ks. gr. gm. kat. Trzebinia wraz z cegielnią, lokomobilą, prasą ceglarską i t. p. Realność powyższa składa się z 26 parcel o obszarze 34 ha, 33 a 62 m². Wartość szacunkowa wynosi 198.998,30 złotych. Najniższa oferta 128.025,52 z. Wadjum 19.990 złotych. Poniżej najniższej oferty sprzedaż nie nastąpi.

Sąd powiatowy Oddział V.

Ogłoszenie licytacji.

Dnia 17 stycznia 1927 r. o godz. 11-tej przed południem, odbędzie się w Głównym Zarządzie Lasów Baronów Götz-Okocimskich w Okocimie publiczna licytacja ofertowa na sprzedaż około 1200 m³ drewna użytkowego sosnowego, wyrobionego w leśnictwie Okocim. — Oferty pisemne przyjmuje się do godziny 18-tej dnia licytację poprzedzającego. Szczegółowe warunki licytacji są do przejrzenia w biurze Głównego Zarządu.

Zarząd Lasów Okocim.

Licytacja.

W dniu 24. stycznia 1927 r. o godz. 9-ej przedpoł. odbędzie się w magazynie celnym odprawy towarowej licytacja niepodjętych przesyłek celnych.

Bliższych informacyj udziela Urząd Celny w Katowicach w godz. urzędowych.

Naczelnik Urzędu.

Przetarg.

I Okręgowe Szefostwo Budownictwa w Warszawie (Pałac Mostowskich, ul. Przejazd 15) ogłasza na dzień 25 stycznia 1927 r. nieograniczony przetarg publiczny na krycie dachów eternitem w budynkach pułku radjotelegraficznego na Powązkach.

Formularze ofertowe są do nabycia za zwrotem kosztów w Szefostwie Budownictwa w pokoju Nr. 182, w godzinach urzędowych.

Oferty w zalakowanych kopertach z napisem „Oferta na krycie dachów eternitem w pułku radjotelegraficznym na Powązkach" należy składać do godz. 12-ej dnia 25 stycznia 1927 r. w kancelarji Szefostwa Budownictwa.

Na ofercie ma być wyraźnie zaznaczone, że oferent zna ogólne warunki techniczne i takowym podporządkowuje się.

Termin wykonania robót sześć tygodni od daty podpisania umowy.

Wadjum w wysokości 3 proc. kwoty oferowanej winno być złożone w Izbie Skarbowej na konto I Okr. Szefostwa Budownictwa w gotówce lub papierach procentowych pupilarnych, a kwit załączony do oferty.

Szefostwo Budownictwa zastrzega sobie prawo wyboru oferenta i przeprowadzenia dodatkowego ustnego przetargu.

I Okręgowe Szefostwo Budownictwa.

Ogłoszenie o sprzedaży.

W Centralnych Składach Samochodowych, Praga, ul. Stalowa Nr. 62 odbywa się sprzedaż z wolnej ręki masywów, gum samochodowych, pneumatyków, oraz części samochodowych, wyeliminowanych z wojska, które spadły z ostatniego przetargu.

Informacyj udziela referat zakupów i sprzedaży pokój Nr. 3 codziennie między godz. 9-tą a 15-tą.

Warszawa, dnia 4 stycznia 1927 r.

P. o. Dowódcy Centr. Składów Samoch.
(—) **Krajewski, Major.**

Konkurs.

Gmina miasta Łańcuta ma do obsadzenia z dn. 1-go lutego 1927 r. posadę kierownika-maszynisty (w jednej osobie) Elektrowni miejskiej w Łańcucie.

Wymogi, 1) Nieprzekroczony 35 rok życia. — 2) Świadectwo zdrowia. 3) Prawo obywatelstwa Państwa Polskiego. 4) Świadectwo nieposzlakowanego życia. 5) Świadectwa pełnego fachowego wykształcenia. 6) Świadectwo samodzielnego prowadzenia motorów Diesla. 7) Egzamin elektro-mechaniczny. 8) Państwowy egzamin z prowadzenia maszyn parowych.

Do posady tej przywiązane są pobory według X. kateg. urzędników państw. ze wszystkimi dodatkami i mieszkanie w naturze, światło i opał.

Posada ta narazie zostanie nadaną prowizorycznie z tem, że po roku zadowalającej służby może nastąpić stabilizacja.

Pierwszeństwo mają kandydaci, którzy pracowali w Elektrowniach publicznych.

Podania należy wnosić do Urzędu miejskiego w Łańcucie, najdalej do 20 stycznia br.

Łańcut, dnia 4 stycznia 1927 r.

Burmistrz: **St. Cetnarski.**

Państw. Nadleśnictwo Osie poczta Osie, powiat Świecie n/W. sprzeda w drodze submisji dnia 18 stycznia 1927 r. wyrobione drewno użytkowe brzozowe, świerkowe i sosnowe oraz kopalniaki w całych długościach z drzewostanów uszkodzonych przez ssówkę chojnówkę z roku gospodarczego 1926/27.

Bliższe szczegóły w Rynku Drzewnym.

Zawiadamiam, że

przetarg na szmelc żelazny,

który się miał odbyć w dn. 11. I. 1927 w Szefostwie Saperów O. K. IX. w Brześciu nad Bugiem, a ogłoszony w Nr. Nr. 291, 292 i 293 „Monitora" został odwołany.

Szef Saperów Okr. Korp. Nr. IX.
(—) **Rustowski**, Płk.

WARUNKI DLA INSERENTÓW i ABONENTÓW:

CENY OGŁOSZEŃ: 1/1 str. 100 zł, ½ str. 60 zł, ¼ str. 35 zł, 1/8 str. 20 zł, 1/16 str. 10 zł. Ogłoszenia na okładce z dopłatą. W Gdańsku te same ceny w guldenach. Ogłoszenia z zagranicy oblicza się według osobnej taryfy. W wydaniach specjalnych obowiązuje inna taryfa. Miejscem wykonania zleceń i zapłaty jest Poznań. Przy wszelkich kwestjach spornych miarodajny jest Sąd Powiatowy w Poznaniu. Na wypadek zwłoki lub skargi sądowej, wszelkie rabaty odpadają. — Konto czekowe P. K. O. w Poznaniu nr. 202—796.

Dzierżawy, zastępstwa, personał, sprzedaże itd.

W Elektrowni Miejskiej w Gniewkowie wakuje zaraz posada

KIEROWNIKA ELEKTROWNI MIEJSKIEJ

Wynagrodzenie według X. stopnia urzędników państwowych, wolne mieszkanie, światło i opał. Warunek długoletnia praktyka i znajomość motorów Diesla. Zgłoszenia wraz z uwierzytelnionemi odpisami świadectw, które się nie zwraca, należy skierować do 15 stycznia 1927 roku do **Magistratu w Gniewkowie. Chyrreck, burmistrz.** 938

Poważnych zastępców

na poszczególne województwa Rzeczypospolitej poszukuje większa szamotownia. Odpowiednia kaucja i referencje pożądane. Szczegółowe oferty uprasza się nadsyłać do Administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod **Szamot** 3586.

PŁASZOWSKA ODLEWNIA ŻELAZA I METALI

Kraków - Płaszów. Tel. Nr. 1311, poszukuje przetapiacza metali oraz majstra giserskiego. Siły pierwszorzędne. Oferty z odpisami świadectw. 941

Majstra - ceramika

lub inżyniera, obeznanego gruntownie z wyrobami szamotowemi, poszukuje większa szamotownia w Zagłębiu Dąbrowskiem. Pierwszeństwo posiadającym odpowiednią kaucję, jako gwarancję. Zgł. z podaniem krótkiego życiorysu oraz referencji uprasza się nadsyłać do adm. „Rynku Met. i Masz." do 31 stycznia br. pod **„Szamot 3592"**

KUŹNIA

dobrze prosperująca, z kompletnem rzemiosłem od 1 kwietnia 1927 r. bez odstępnego do wydzierżawienia. Właśc. z domu, **M. Kiss, Poznań, ul. Przemysłowa 27.** 921

2 tłuczki 3587 używane większe, do kamieni, kupimy resp. na dłuższy czas wydzierżawimy

B-cia L. F. Czerniejewscy, Skład Materjałów Ceram.-Budowl., Kalisz, Wrocławska 37

„MERCEDES" 18—22

z nową, modną karoserją, wymagający zmontowania — tanio do sprzedania. „Studebacker" 18—24, starszy model, cena 1 200 złotych. Wiadomość: **„Eshape", Kraków, ul. Pijarska 4.** 915

KASY 1 NATIONAL

1 Wertheimowska, urządzenie sklepowe do sprzedania. Wiadomość: **Kraków, Sklep, Rynek 6, Martinowa.** 916

Wyprzedaż inwenturowa!

Bardzo korzystnie dla warsztatów reperacyjnych (kotlarzy) **blachy kotłowe w całych tablicach,** jakoteż w mniejszych sztukach ze świadectwem huty (certyfikatem), o wytrzymałości 35/37 kg m/m², z wydłużeniem 27%, wymiar tablic 1500X2500 mm), grubość 10, 11, 12, 13 mm, również całe komplety zapasowych części maszyn rolniczych (Deeringa, Cormika, Eckerta i innych podobnych typów, bardzo tanio do nabycia. **Zakłady Przemysłowe T. K. O., Opalenica.** 3601

KINO

kompletne urządzenie, aparat Ernemanna (bez miejsc i sali) za 1 000 zł sprzeda **K. Duszak, Luboń, p. Poznań.** 911

OKAZYJNIE TANIO

100 000 sztuk cegieł w całości lub częściowo sprzeda **Biuro fabryczne, Kraków, ul. Andrzeja Potockiego 2.** 914

CA. 600 METR. DRZEWA OPAŁOWEGO

odpadki od kopalniaków, wałki do 1 metr. długości, korowane, zaraz loco wagon Drawski Młyn do sprzedania. **Firma Adolf Busold, Oddz. Wieleń.** 912

LOKOMOBILA UŻYWANA

kompletnie wyremontowana, przewoźna, 7 K. M. fabryk „Floethera" zaraz do sprzedania. Zgłoszenia uprasza się na adres: **„Concordia", T. z o. p., Ostrów** (Wielkopolska). 930

LOKOMOBILĘ PRZEWOŹNĄ

Compound 28/35 koni, wysuwalną, w najlepszym stanie, cena 4 500 złotych, sprzedam. **Grell, Poznań, ul. Małeckiego 5.** 919

Do sprzedania 3566

2 kotły parowe	— wodnorurkowe	o pow. ogrzew.	300 m²,	12 atm.
2 „ „	— dwupłomienne	„ „	100 „,	8 „
2 „ „	—	„ „	70 „,	8 „
2 „ „	—	„ „	65 „,	8 „
1 „ „	—	„ „	53 „,	7 „
1 nowy kocioł stojący		„ „	10 „,	6 „

Latussek, Katowice, Rynek 8, Tel. 10-13

SAMOCHÓD

okazja, za 1 200 zł — Samochód nowoczesny, angielski, dwuosobowy „Bleriot" 4/12 H. P., światło elektryczne, opony w doskonałym stanie, sprzedaje się okazyjnie za tysiąc dwieście złotych. **Dobra Nowe Kębłowo, poczta i dworzec Luzino, powiat Wejherowo (Pomorze).** 918

DWIE DOROŻKI SAMOCHODOWE

obie z nasadzkami, w bardzo dobrym stanie, gotowe do jazdy, marki „OM" i „Ford" — sprzedam korzystnie. **G. Schiller, Poznań, Dąbrowskiego 75.** 935

Tokarnię 6.100 m/m długości do toczenia, 275/450 m/m wysok., w dobrym stanie 3597 **sprzedaje**

F. FISZER, Łódź, Nowocegielniana 22.

OKAZYJNIE TANIO

70 000 cegieł w całości lub częściowo, sprzeda **Biuro fabryczne, Kraków, ulica Andrzeja Potockiego 2.** 932

KORZYSTNIE DO SPRZEDANIA

prasa do słomy na kołach, firmy Lanz — Manheim — wydajność 150—200 ctmr. przy 8 godz. pracy — wym. 275×300×1500 mm., 1 prasa do brykietów i do torfu, 1 łamacz do kamieni, 1 kreizega z żelaznem stołem, 1 pompa, wirówka do kuplowania z motorem, firmy Aschenlehner Maschinenfabrik Schmidt & Co. wylot 300 mm., 1 nowa pompa Wortington — wydajność 320 litrów na minutę. Wiadomość: **D. Pradelski, Dąbrowa Górnicza.** 933

Motor Deutza

10 konny (2 koła zapędowe) wraz z transmisją, w dobrym stanie, korzystnie do sprzedania. Zgłoszenia przyjmuje:

Spółka Maszynowa, Środa

telefon 153. 3385

TAKSÓWKI SZEŚCIO - OSOBOWE

marki „Belanger Frères" — nowe, z numerami i licznikami, natychmiast do sprzedania. **„Lambro", Warszawa, Niecała 8. Tel. 76—56.** 934

SOLIDNIE ZBUDOWANY OBJEKT FABRYCZNY

na półtora morgowym terenie w Krakowie, o 20 ubikacjach, powierzchni zabudowanej 1 500 metrów — z dwoma mniejszemi budynkami, ze stajnią i wozownią, z dwoma kotłami parowemi, z maszyną parową i transmisjami, jest do wynajęcia na poważne przedsiębiorstwo — Parcela około czteromorgowa, przy torze kolejowym i kilkanaście małych parcel — do sprzedania o 50% niżej cen konkurencji. — Adres poda listownie z grzeczności Pan **Rudolf Pally, ul. Lwowska 56, Kraków XXII.** 936

NA SPRZEDAŻ
suszarnia kartofli, składająca się z zabudowań fabrycznych, 2½ morgów roli, śpichlerza do płatków ziemniaczanych i piwnic do ziemniaków, 50×10 m., kompl. urządzenie maszyn z pasami oraz przynależnościami, kocioł parowy 81 m. powierzchnia ogrzewalnia 7 atm., kocioł parowy 40 m. powierzchnia ogrzewalnia 7 atm., motor do wytwarzania elektryczności, 2 P. S., 4 aparaty do suszenia płatków ziemniaczanych, 2 parowniki do ziemniaków. Zabudowania mieszkalne ca 6½ morg, dom mieszkalny dla 3 rodzin, dom mieszkalny dla 1 do 2 rodzin oraz chlewy. **„Suszarnia", Sp. z o. o., Nowemiasto, nad Drwęcą (Pomorze).** 939

Turbina wodna
60 P. S., starszego systemu kompl., spad na 2½—3 mtr., tanio na sprzedaż. Zgł. pod nr. **3577** do adm. „Rynku Metalowego i Maszynowego"

KAMIENICA
z kuźnią i kołodziejką, bardzo korzystnie do sprzedania. Cena 20 tysięcy złotych, dochodu 300 złotych miesięcznie i wolne mieszkanie. Wiadomości udzieli **Sikora, Katowice, Sienkiewicza nr. 8.** 913

KUPNO OKAZYJNE!
Mały „Fiat", 4 osobowy „Phaeton", 4/20 K. M., najnowszego typu, w najlepszym stanie, bardzo korzystnie na sprzedaż. **E. Stadie — Automobile, Bydgoszcz, ul. Gdańska 150.** 937

Młyn parowy
nowo pobudowany wraz z realnością i pomieszkaniem w większem mieście pow. (Wielkp.) przemiału 150 ctr. na dobę, z powodu choroby właściciela natychmiast do sprzedania. Cena 65.000 zł, przy wpłacie 35.000—40.000 zł. Zgłoszenia przyjmuje: **Szczepan Basiński, Gniezno ulica Trzemeszeńska nr. 6.** 3600

AUTOMOBIL 4-OSOBOWY
marki Ford po generalnym remoncie, na chodzie, sprzedam. Wiadomość: **Drogerja Komorowskiego, Kraków, Florjańska 33.** 946

MOTOR ROPNY
20—25 H. P., „Ursus", w bardzo dobrym stanie, sprzedam. **Wilhelm Pichel, Kraków, Gertrudy L. 5.** 950

ŚRUTOWNIKI
oryg. Gruzego, 6 sztk. również śrutowniki na kamieniach odda korzystnie **Leon Studziński,** Kościerzyna Pom., tel 67. 3558

LOKOMOBILĘ 8-KONNĄ
fabr. Lehning Vetschau, sprzedam korzystnie, **Adamczyk, Rogówko, poczta Lubicz, pow. Toruń.** 943

MOTOR 6 P. S.
ropowy, leżący, z powodu zwinięcia przedsiębiorstwa, okolicznościowo na sprzedaż. **Romuald Bukówiec, Pom., telefon 2.** 944

MŁOCKARNIA PAROWA
na sprzedaż. Zgł. we firmie **„Mars", ul. Pomorska 40. Bydgoszcz.** 945

Z POWODU BRAKU MIEJSCA
sprzedam tanio, używaną maszynę szewcką „Singera", słupkową, w bardzo dobrym stanie, za 300 złotych, maszynę krawiecką „Haid u Nen", zupełnie nową, nie używaną za 450 zł, używaną wirówkę (centryfugę), w bardzo dobrym stanie, przerabia 250 litr., za 250 złotych. **Jan Kozłowski, Kowalewo (Pomorze), Toruńska 20.** 947

Samochód
18/48 Dürkop, 6 osobowy, kompl., z 6 mało używanemi oponami, okazyjnie do sprzedania. Zgł. pod nr. **3578** do adm. „Rynku Metal. i Maszyn."

AUTOBUS 17-OSOBOWY
prawie nowy, tanio do sprzedania, ewtl. z koncesją na dobrze prosperującej linji. Wiadomość u **Rosenbluma, Rynek 7, Kraków - Podgórze.** 948

Walce podwójne młyńskie
600x300 Fab Busse Heoswalde, z rezerwow. wałkami, sprzedam za 4000 zł loco Poznań. Zgł. do Rynku Met. i Masz. pod 3572

TAKSÓWKI 6-OSOBOWE
marki „Belanger Frères", nowe, z numerami i licznikami, natychmiast do sprzedania. **„Lambro", Warszawa, Niecała 8, tel. 76-56.** 949

MASZYNA DO ŚWIATŁA SAMOCHODOWEGO
rozrusznik, elektr. trąbka, regulator, wolt - amperomierzowy wyłącznik nożny, fabr. Bosch, 12 woltów, tanio do sprzedania. Warsztat reparac. dla samoch. i łodzi motorowych. **P. Warneck, Gdańsk, Steindamm 13.** 952

STOJĄCY PAROWY KOCIOŁ
8 mt. 6 bat., parową maszynę 4 P. S., benzyn. silniki 4 i 6 P. S., kompletne urządzenie, ręcznej olejarni, kompl. urządzenie parowej mleczarni, rezerwoary żelazne, kadzie drewniane, sprzedam. Adres: **Grudziądz, Groblowa 13, Inż. Święcicki.** 947

Nadzwyczajna okazja!

Warsztat ślusarski dla rep. maszyn rol.
w głównym punkcie Grudziądza, z bardzo dużą klientelą wiejską jest z powodu choroby bardzo **korzystnie** do nabycia. Zgłoszenia do adm. „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr. 3579

MOTOR BENZYNOWY
używany, o sile 8×12 H. P., firmy „Polke" z rezerwoarem na wodę z pompą — wszystko na wózku za 110 dolarów. — Oglądać można we fabryce, **Kraków - Grzegórzki, Wincentego Pola 7.** 940

ŁÓDŹ MOTOROWA
autotyp dąb, wyposażona w silniki Baera o 14 M. K., gotowa do użytku, 6½ m. długa, 1,5 m. szeroka, tanio do sprzedania. Warsztat reparacyjny dla samochodów i łodzi motorowych. **P. Warneck, Gdańsk, Steindamm 13.** 951

KUPNA

FIRMA „BERGPOL", SOSNOWIEC
zakupi 3—4 wagony koniczyny na paszę oraz tyleż wagonów słomy długiej. 917

GATRU (traka)
6002 65 cm rama, dolnego, bardzo używanego, z nowszych modeli, poszukujemy celem kupna
TARTAK A. TYLMAN S-cy, SKARŻYSKO

KUPIMY MŁOT PAROWY
o sile udaru 500—700 klgr., używany, w dobrym stanie. Oferty prosimy składać pod adresem **Sp. Akc. Standard - Nobel w Polsce, Warszawa, Aleje Jerozolimskie 57, wydział zakupów.** 931

Zapytania, nadeszłe do działu informacyjnego Tow. Wydawniczego „KUPIEC" w Poznaniu

Do każdego zapytania prosimy dołączyć 50 gr. Wszystkim interesantom odpowiadamy listownie, częstokroć kilkakrotnie.

Nr. 2201. Która fabryka skupuje próżne szpulki drewniane od nici?

Nr. 2276. Prosimy o podanie fabryki, wyrabiającej części metalowe do podwiązek, szelek i tym podobnych spinek.

Nr. 2295. Która fabryka buduje tokarnie rewolwerowe?

Nr. 2296. Która firma w Polsce dostarcza Staniol w bibułach?

Nr. 2298. Która z firm krajowych lub zagranicznych wyrabia żelazo faliste na bijaki do młocarń szerokomłotnych (karby)?

Nr. 2312. Uprasza się o podanie firmy, która wyrabia wzgl. dostarcza przyrządy (karburatory) na ropę dla benzynowych i cylindrowych silników.

Nr. 2320. Które przedsiębiorstwa posiadają blochy i deski dębowe, brzozowe i bukowe?

Nr. 2339. Która fabryka wzgl. firma dostarcza wióry stalowe?

Nr. 2349. Uprasza się o wskazanie fabryki, wyrabiającej liny stalowe do maszyn parowych.

Nr. 2354. Prosimy o podanie źródła zakupu różnych żarówek i lamp elektrycznych.

Nr. 2358. Gdzie można nabyć dzwonki niklowe (Schellen)?

Nr. 2359. Gdzie można nabyć z pierwszej ręki portmonetki i portfele?

Nr. 2368. W jaki sposób oczyścić oliwę mineralną od woni naftowej i jak odbarwić ją na kolor możliwie biały?

Nr. 2376. Która fabryka w Polsce wyrabia wzgl. dostarcza ramiona sprężynowe do resorów eliptycznych?

Nr. 2381. Uprasza się o podanie adresu firmy Silesia lub fabryk, które wyrabiają ocynkowane konwie do mleka i emaljowane garnki do gotowania z lanego żelaza.

Nr. 2382. Które fabryki dostarczają kuchnie, buksy i drzwiczki do pieców?

Nr. 2388. Która firma może dostarczyć zabezpieczniki do zamków (Schlossversicherungen)?

Nr. 2389. Która firma wyrabia karbówki do ondulacji wszelkiego rodzaju?

Nr. 2390. Która firma może dostarczyć kółka porcelanowe i kwasty do rolosów (nie z materji)?

Nr. 2391. W której firmie można nabyć czyste aluminjum oraz mieszane z niklem dla płynniejszego stopu?

Nr. 2392. Która fabryka wyrabia haczyki do zegarów ściennych, wielkości do 3 ctm., oraz klubki tej samej wielkości?

*

Jeżeli firmom zapytującym się nie odpowiadamy w ciągu tygodnia, oznacza to, iż starania nasze o odpowiednich dostawców są jeszcze bez skutku, wobec czego należy na odpowiedź nieco z a c z e k a ć.